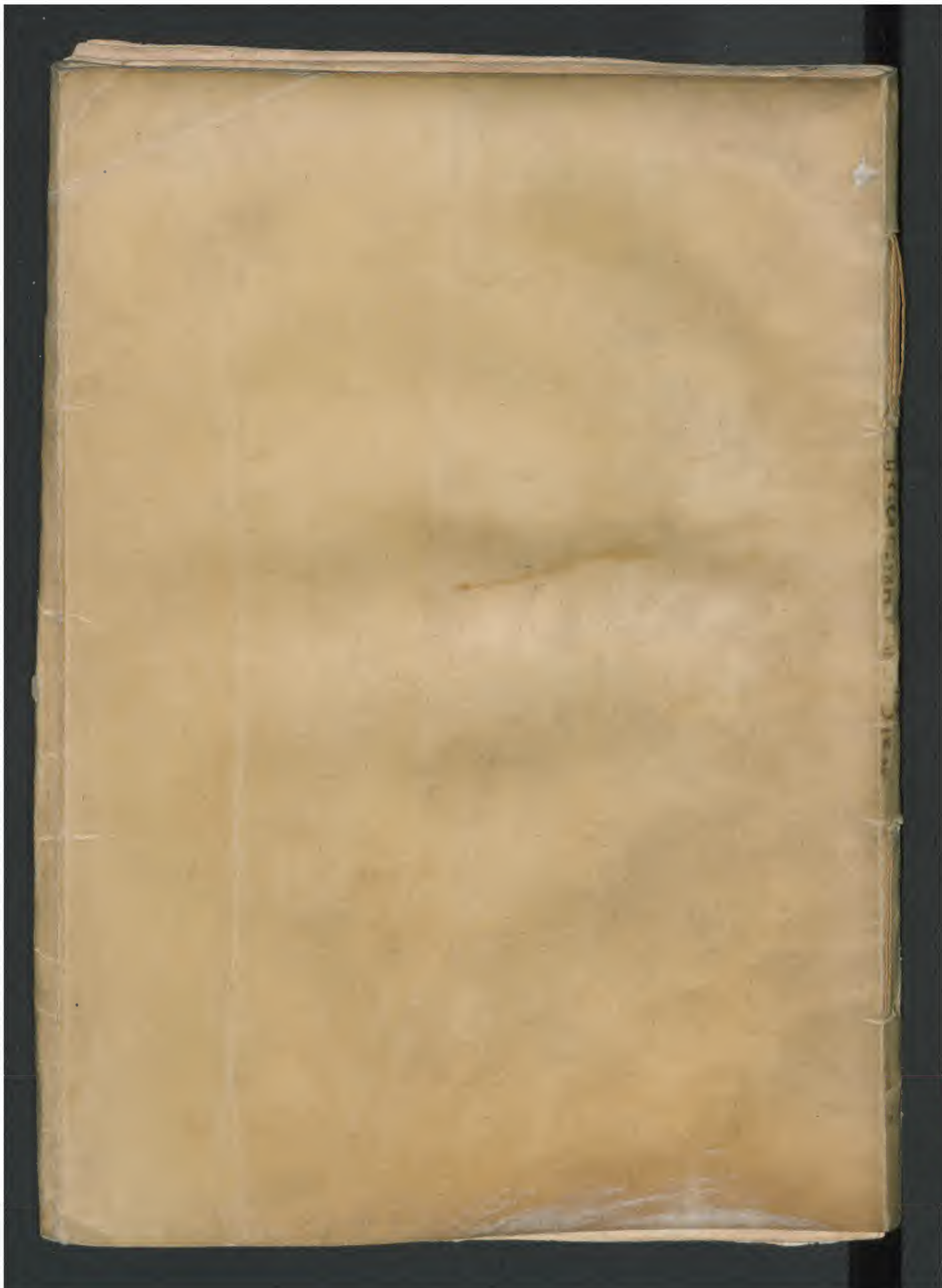

256

PAMFLET
205^a

²
~~IV. D. ff~~

Een cort verhael
Van de strenghe beleghe-
ringhe ende afreck der Spangiaerden van de
Stadt Alcaer ghelegghen in
Hollandt/

Die welcke de Spaengiaerts nae dat syse int Jaer
M. D. 1553. seuen weecken lanck belegghert hadden niet
sonder haer groote schade ende schande hebben moe-
ten nalaten/ tot het Latyn int Duytsch
ouergeset.

205 a

Psalm. 124. ende 17.
Soo de Heere de Stadt niet en bewaert / soo waken de Wachters te ver-
geefs. Ghelooft sy de Heere dat hy ons niet en gaf tot eenen roof van
onsen vianden. Onse siele is ontcomen als een voghel des vogel-
vangers / het strick is gescheurt ende wy zijn by / onse
hulpe zy voozts inden name des Heeren
die hemel ende aerde ge-
maect heeft.

Ghedruet tot Delft by Aelbert Hendricks/
M. D. 1553.

Eude men vintse te coopen tot Alcaer by Cornelis Jacobsz/
inde Dautil Straet / inden David.

Blans de l'histoire de la France

de la monarchie de France
de la monarchie de France
de la monarchie de France

de la monarchie de France
de la monarchie de France
de la monarchie de France
de la monarchie de France

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE SHAGE.

de la monarchie de France
de la monarchie de France
de la monarchie de France

3.

Een cort verhael vant beleggh van Alcmaer
by de Spaengiaers int Jaer 1573. strengelich belegeret/
ende met schande en schade der seluer
naeghelaten.

Ne dat die van Haerlem een ende dertich
weken lanck belegeret hadden gheweest/ende geduyren-
de tselvede hun seer mannelick ende vromelick ghequeten
hadden/ende alsdoen ten laesten op den dertiensten Julij
door gebreck van cozen ende bycants wt gehongert zyn-
de hun in den handen der Spangiaerden opghegheuen
hadden op ghenade en onghenade (alhoewel sy tselvede gaeren gheuoert
hadden behoudens lijf ende goet/twelck te vergheefs versocht was) ende
alsoo die Spaengiaers op den vierden dach daer na/als den seftenden Julij
met twee duysent ende vijfhondert voetknechten ende vier benden ruy-
ters voor Alcmaer ghecoemen waren / soo lieten sy haer duncken als ofte
dat sy die stadt onuerhoets ghemeint hadden inne te nemen / ofte nauwer
besetten wilden . Waeromme dan seer veel van den burghers door alsulc-
ke schichtighe vaerlickheyt ende verflaghentheyt van haren versaecht wt-
geuallen zynde/nae dat sy elot vande boom opgebroken hadden/ zynst also
tscheep ontcomen. Maer als des Prins van Oranges crijchsuolck/twelck
daer van Egmont op den Hoeye ende van Heyloe seer wel te pas ontrent
den stadt ghecoemen was/den toeganck te vozen inghenomen hadden/en
nae dat sy de grendels ende sloote vande poozten afgebroken hadden/ hun
sels inde stadt gheholpen hadden/soo zyn die Spangiaerden buyten haer
meyninghe van de stadt wederom afgheweecken . Het stonde al doen ter
tijt met die van Alcmaer seer crap en hacchelick/ niet wetende ofte syt ghe-
uen oft houden souden. Want die Papijsten/die daer op hope van perdoen
(gelijck tselvede veel van den onsen vermoeden)den Spangiaerts ontboden
hadden/al hoe wel sy dat heymelick ende bedectelick bestelt hadden/deden
als nu opentlick haer vterste best/om den viant binnen der stadt te helpen.
Hier en teghen donse stonden daer op aen /op dat des Princes crijchsuolck
als voor een garniszen binnen stadt gheleyt soude worden / om de stadt te
beschermen/twelck alst te laesten binnen stadt ghecome was/als wy ver-
haelt hebben/al schermtuserende heeftet de Spangiaers vande stadt we-
derom afgedzeuen/en sommige rotten der vianden(soomen seyt) geslagen.
Die stadt Alcmaer en bleef doen ter tijt niet lang beset . Want die Span-
giaerts die daer gecomen waren om de stadt in te nemen/ nae dat sy opten
vrij. Julij haer Tegher te Heyloe opgebroken hadden / zyn seer schichte-
lick wederom nae Haerlem opgetrocken by den anderen Regimenten.

Ma dat alsdan die stad van **Alcmaer** door **Godes** genade den eersten aent-
 nach der **Spangiaerden** ontfaen hadde/so heeft onsen **staedt** voor tbest ge-
 acht/als dat de **stade** met **cozen** wel verken soude werden. Ende alhoewel
 tselfde door den doorluchtichste **Prins** van **Orangien** wel ernstelicken ont-
 boden was aen den anderē geconfedereerde **Waterlantische** steden/als dat
 sy de **stade** van **Alcmaer** als een **fortresse** van tgeheele **Noordhollant** met
 victualie en buspoer intijts verken soudē/nochtans die **staet** van **Alcmaer**
 heeft seer qualicken connen verweruen door haer **Burgermeesterē** in die
 gemeene vergaderinge binnen **hoorē**/ als dat die **Sedeputeerde** represen-
 rende den **Staten** van **Noordhollant** daer voor seggen soudē om **cozen** en
 mout voor ons helpē te coopen voor den tijt van een maent oft twee. Daer
 beneuen op dat wy van stonden aen geen victualie gebreck soudē hebbē/
 soo hadde onse **Ouerheyt** eenen yegelicken **burgher** nae zinder qualite op
 secker rogh geset/en hebben ooc selfs goede **prouise** gedaen van **buscruyt**
 voor so veel als sy condēn becomen. Ma dat also dan redelijcker wīse enige
prouise van **cozen** gedaen was/so wrachten die **burgers** voor aen by **hoor-**
misscappen seer dapperlickē an tuiwe werck van des **stades** **fortificatie**/
 twelcke door tbeuel des **Prins** van **Orangien** nae tvoornemen des voor-
 naemsten mans **Carel** van **Hoisot** wel begonnen/allenstiens oock seer wel
 volmaect werde. Ende door tbeuel vanden seer vroomen ende eedelen **Ja-**
cob **Cabbelliau** als ouerste van al tgarnisoen binnen de **stade**/soo was daer
 op den achtenden **Augusti** by de **Driessche** poort int **Noorde**/al waermen
 na **hooren** reist/een nieu **bolwerck** begoft gemaect te werden vande **huys-**
huyden/die tselfde were aengenomen hadden te volmaecten. Tselfde voor-
 waer was op sulcker **conditie** besteedt/als dat daennemer van twerck tself-
 de geheel opleueren soude binnen den tijt van drie wecken. Maer als tself-
 de nauwelicks begonnen was/is die **viant** daer ouer wederom aen gheco-
 men/want den eenentwintichsten der selfder maent hebbē die **Spangiaers**
 de **stade** van **Alcmaer** wederom begonnen te besetten met seckere **brnden**
ruyters ouer de **nieuwe** sloot/ende oock veel **voetvolcks** so inde **ricuppoort**
 als t**Sudoop** als die naeste gelegen **doorpen**/die met een **Waert** van **malcan-**
der **gescheyden** laegen. Ende voor teerste **voorwaer** hebbē sy ingenoemen
 die twee **kinhuysen** die buyten de **stat** **Sofswaert** op an den vterste boom
 aen den **Waert** stonden/op dat sy door sodanige middel den **Waert** inghenom-
 men hebbende/ons so wel te water als te lande de **passage** besetten soudē.
 Maer die **burgers** met sommige **soldaten** hebben op den selfden dach het
 een **huys** met de twee **ruimolens** aen **brant** gesteken/maer tander **huys** en
 hebben sy niet connen **verbranden**/nochte den **viant** ontweldigen. Also dan
 snachts daer an hebben die **Spangiaers** een **schip** gesonckē voor die vterste
 boom. Op der selfder stonde so zyn onse **soldaten**/die op **Ton** aen die **Scer-**
mer lagen om den **Waert** te **bewaren**/van selfs wt haer **schans** verloopē.

so hadde die vlandē den vaert genoech in haer geweld/ en den onsen en was niet opens om te oncomē so sy eenichsins wilden / maer ooc alle gelegent- heyt was ons beset, en ontnomen/ om eenige prouandē in te krijgen/ want op dat een wech open bliuen soude/ om ontset vanden onsen in te moghen krijgen/ so zijn die burgers met die ruyters die binnen tstadt waren ter self- der stonde an de Noordspide wt de vlandische poort wtgevallē en al schermutse- rende poochdē die Spangiaerts te verdrūē vandē wech die vande stad na Outdorp gaet/ maer die vland om dat hy van krijchsvole veel stercker was als wy/ onse ruyters die niet dan vlistich man sterc waren/ heeft hy ten laet- sten wederom in de stadt gedreuen en den wech en toeganck also beset/ inde schermutselinge is onse Rotmeester geschotē met twee halue buseloten/ vā de welke dene helft in twee hoofst lach en ander helft binnen in zynen hoet/ die ooc weynich tijts daer na van dier wont gestouen is/ en een Francoyt van Rōpelier gebozē na dz hy zyn buspoeder geduerēde niet weynich sca- de de vyant gedaē hadde/ is duergeschoten geweest/ maer weder gebetert.

Maer op den drientwintichsten Augusti / op dat die onse in eenigher maniere den vaert soude wederom incrygen/ bestonden weer aen met twe toegemaecte schuyten den vyant te helpen int ouergebleuen huys/ twelck buyten aen die boom op de wtuaert te watre lach / die Surghers met een vande Surgemeesters met sommighe soldaten waren tship gegaen/ om den vyant tship te beuechten / dandere voorwaer waeren by die southe- ten ouergeset/ om te lant te schermutseren/ maer als die Spangiaerts som- mige schutten wt de Nieuwepoort na de stadt ghesonden hadden / die daer aende Suyt syde op die Geeft eenderley behau maectē recht oft sy quamen om de stadt te bestormen/ so haest als die onsen hoorde dat die kloc alarm floech/ hebben hun wederom van die schermutseling na de stadt begeuen/ weynich burgers ende knechten verlozen ende gequetst hebbende/ ende al- so is al dat werck te vergeefs geweest. Daerth daer aen hebben die Span- giaerden sommige van dē huere aen die stadts mueren gesondē om te be- geren/ dat de onse op goet geley met haer souden comen parlementeren/ na dat tselfde aen den ouersten Cabbelliau gebrocht was / ende den raedt daer op beroepen zijnde/ so isser tusschen hen en de hopluyden met den Surge- meesters en ouersten des stadts onder malcanderē een verdrach gemaect/ als dat si metten vyant geen contract soudē maecken/ la niet eens met hem parlementeren ofte spreken souden/ en also ist tselfde den Spangiaerts ont- boden/ nu so wast toozloch eerst aengebonden/ want van dier tijt aen so als die vyant bemerkte als dat den zynē niet eens vy gelaten was om te par- lamenterē/ heeft hy met een stuc gros geschuts inde stat begonnen te schie- ten/ twelck recht ouer de galge gestelt was/ maer anders niet sonderlings wtgerecht dan dattet ettelicke huysen rampaerēde/ want die onse waren macht en dach besich/ om die wallen te maecken ende te stercken.

Vande Belegeringhe

Hier en bouen den xxv. Augusti tsmorghens inden dageraet/ so hebben die Spangiaerts alarm gheslaeghen/voor die Kermer poort/ende sy lieten hen duncken als of sy den stadt bestormen wilden/maer men heeft int eynd ghesien / als dattet niet dan een loos alarm gheweest sy. Op den selfden dach is vanden Spangiaerden die Hopman Steenbach / soemen meynt/ heen na den stadt gesonden/als een hecrout met een Trompetlager/ende als hy aen die noortder poort / diemen noemt die Briesche poort / wat nader gecomen was/so heeft hy den onsen gevraecht/ die aende mueren stonden/ oft het hen geoorloft waer/aldaer een weynich vry te staen/na dat die onsen vande wal hen vry toe wenckten/ so heeft hy begeert met de ouersten Cabelliau ofte met een vande Burgemeesters te spreken. Maer dewyle tselfde tot den ouersten ghebootschapt wert/van een ghemeyn Soldaet bekent zynde/is gheboden terstont vande stadt af te wycken. Ende na dat hy een weynichken achterwaerts gegaen was / so hebben die schiltwachten met buscloten nae zyn gat gheschoten / hen narodepende als dat hy een verrader was/als om datmen seyt / dat door zyn schelmerije die stadt van Haerlem ouerghelouert was inden vyants handen / maer hy met een bloot sweert onsen ontseyt hebbende / heeft hen terstont wech ghepackt. Een weynich tijts daer na so is een van Steenbachs crysvolck als wt den ghevanckenisse tot ons inde Stadt comen swemmen / claghende ouer die onmenschelijcke woertheyt der Spangiaers / dese gevraecht zynde/hoe veel volcedat die vyant voor de stadt hadde / heeft hy gheantwoort/als dat die vyanden ouer die dertich duysent starck waren/die den stadt belegert hadden: Twelcken so niet waer scheen te zyn/so en heestmen zyn woorden niet ghelooft/daerom so is hy in bewaerder hant ghestelt / als een die daer verraet inden sin hadde/als die daer ghewilt hadde den Burghers sonder oorsaeck verlaegen te maecken.

Op den 28. Augusti/na dat nu in twee dagen niet sonderlings gheschiet en was/te half eender vzen int midden van die nacht/scheent dat die Spangiaerts naeder aen quamen trecken om den Stadt te bestormen/ twelcken sy om dier oorsaecke/so men meynt/deden/ op dat sy bet vernemen souden/ oft oock die Burghers eenighe moet hadden om den Stadt te behouden. Men hoorde rontom den Stadt anders niet dan die buffen los gaen / indes vyants Legher hoordemen alarm slaen / maer als die Soldaten ende Burghers wackerlicken waren aen comen loopen om den stadt te behouden/ende onversaecht aen die stadts mueren stal hielden / so zyn die vyanden allenskens wederom afgheweken/ Op dese selfden dach ontrent te ses vzen voor middach / is niet sonder groote droeffenisse der gantscher ghemeynte in den heere ontslapen den seer treffelijcken ende oprechten Man Jantrentsoon/dienaer des woordes van die van Alenmaer/mijn medeburgher ende seer gheliefde Broeder inden heere/die de aldercryste in Holland een Christe

een Christelijcke gemeente versamelt ende opgerecht heeft/ een man voor-
waer in gheleerheyt gans onveruaren / noch in die vrije consten / somen die
noempt / gheoorffent / niet te min nochtans om de treffelicheyt zijns woescens /
en zyn ghewichtige redenen ende woorden eeuwelijck te prisen. Int eynde
zijns leuens / soo alser alarm ghehoort werde / met gevouden handen heeft
hy met zyn huysghesin Godt ghebeden / dat hy zyn vaderliche Stadt van
Alckmaer niet ouerleueren en wilde / om van den viant gheplondert ende
verdestruert te worden. Maer licuer hem aldaer wil behouden eenighe
hutte voor den ghelouighen ende vromen. Snachts daer aen / soo hebben
die Spangiaerts een schans opgheworpen recht voor die Vriesche Doort /
van waer sy des Stadts mueren beter beschieten mochten / maer die onsen
en hebben hun met ghestadich schieten niet moeghen verhinderen van
te begonnen werck te volbrengnen. Nochtans smiddaechs te twaelf vzen /
donsen onuersiens een wtval doende / hebben den Spangiaerts wt dien
schans ghedreuen. Maer die selfde haer macht wederom by een vergaert
hebbende / ende met meerder macht van voet volck hebben den schans ter-
stont wederom inghenomen / dons en op de vlucht ghedreuen zynde. Don-
sen hebben inde vlucht wt die schanse een vaecten boscruyt met sommi-
ghe Spaensche stormhoeden Mantels ende Kappieren met haer als buyt
binnen Stadt ghebrocht.

Opton eersten dach van September / soo isser een van onsen boden we-
derom in die Stadt ghecomen / nae dat danderen al achter ghebleuen wa-
ren / waerom die Burghers seer blijdt ende verhuecht zyn gheweest / want
die vrieuen die hy brocht vanden seer heerlichen ende seer minnelijcke man
Joncker Diederich Sonoy / Gouvernuer van Noort Hollant ende vanden
staten aenden Raedt van Alckmaer / waren vol blijde tijdingen. Want voor
teerste in zyn vooreden verhalende hoe droeffelijck het hem sy die sware
belegeringe onses stadts / so schryft hy ooc terstont daer aen / so haest als hy
daer af ghehoort heeft / dat hy gants alle neersticheydt ghedaen heeft / om
tonser onderstant noch een vaendel knechten in te schicken / maer dat alle
die moeyten te vergeefs zyn geweest / om dat die knechten die op Ton aen
die Schermer laghen / wt den schans al verloopen waeren / nochtans dat
hy niet naelaten en soude / Iae zyn lijf ende leuen daer toe opsetten / om al-
le hulp ende ontsettinghe onse stad te doen / so veel alst moghelijck sy / ende
als dat hy ooc al aen den Prins van Orangien geschreuen hadde om hulp /
niet twijfelde / ofte dons en daer en tusschen / dewijl sy gheduldelijck ontfet
verwachtende waren / vromelijck ende moerich der vyanden ghewelt af-
keeren sullen / daer beneuen doock dat onse ouericheyt begheert hadde / als
dat die Zeedijck by Medenblich deurghesteken soude worden / als dat hy
daer of met den staten van Noort Hollant ghesproken hebbende / nu alreede
die slupsen ende verlaeten van die Meeren ende vzaiken al gecopent hadde /

Vande belegeringhe

Jaer dat hy oock den Zeedijck / soot die noot eyschte / doorstecken soude.
Maer dat donsen geschreuen hadden / datter vierenwintich stucken grof
gheschuts voorde stadt van den vyant ghebrocht waren / dat hy dat door
den verspieters niet conde vernemen / dat hy nochtans niet te min wel
bekende die swaricheden ende benautheden van onser stadt / die so swaertlic-
ken beset was / twelcken soo haest als hy wel soude willen niet remedieren
en conste / hem van herten seer leet was / dat hy nochtans so hy best conde
oft mochte doen soude / so haest alst mogelijk is / als dat ons eenich ontfet
ghedaen worde / so luyde t'Inhout van dien. Insgelijcx mede die Staten te
vooren wat verhaelende van eenich buscruyt dat sy daghelijcks verwacht-
tende waren / beloofden seer breedt / dat zijt ouerseynden souden / soo haest
als zijt souden ghecreghen hebben / ende datse niet te min haer wterste best
doen souden / om ons te water ende te lande te ontfetten : Ende datse ons
daer beneuen bidden / dat die Burgers moet willen nemen / ende haer vzo-
melijck houden willen / ende dat so veel te meer / om dat Graef Lodewijck
coytelijck aen Phillipus vander N. gheschreuen hadde waer mede hy ont-
biedt / dat d'Hollanders goets moets wille zijn / nochte daerom niet verfla-
ghen van herten zijn / om dat Haerlem vande vyant inghenomen sy / maer
lieuer op die gerechticheyt haerder saecks vertrouwende / haer mannelijck
ende vromelijck houden / om haers vaderlants vryheyt voor te staen / seer
kerlijck hopende en vertrouwende / als datse haest eenmael van dese gant-
sche slavernye ontlast sullen worden. Sommighe coynten hadden in haer-
ren bziuen aen sommighen in de stadt mede voor nieuwe tijdinghen daer
by verdicht als dat Christoffel des Palsgraefs sone nu op de cust van Gel-
derlant ghecomen was tonser ontfet met twee duysent suyters ende vijf
duysent voetknechten / ende dat Graef Lodewijck met vander crijstheyt na
quam / datmen oock daghelijcks verwachten veel haechschutten / den welc-
ken die Prins van Oranien ons wt Suyt Hollant ouer seyndende was /
tonser ontfet. Also dan die van Nicmaer (die vande Spanglaers als in een
cauwe rontom ghesloten waren / niet om ghemeest te worden / maer lieuer
om verhonghert te worden) zijn ten laetsten den twaelfden dach van haer
belegeringhe van herten verblijt gheweest / door dat een van haer wtghe-
sonden boden weder binnen stadt ghecomen waer / ende bouen hope soo
goede tijdinghe inbrochte / die oock van die schikwachten der vyanden die
alle weghen seer nau beset hadden / van alle canten beset zijnde / is haer nae
Stadts vesten ontloopen ende dat / soo ick mey n / niet sonder wonderlijcke
voorzienicheyt ende goedertierenheyt des almogenden Gods.

Die Spanglaerden niet te min en hielden niet op te vorderen tghaen
dat sy begost hadden / want den derden September by naest inde inganck
van de Wrijsche poort hebben die vyanden een schans opgeworpen / ende
dat om dier oorzaeck / so sommige meynden / datse onse stadt ondergrauen
ende aldaer

ende aldaer een hoop buscruyt onderstroyt hebbende/ onsen Solwerck van
ven souden laten springhen / maer sommighe meynden als dat sy van daer
den stadt met grof geschut beschieten souden: Ende daerom opten rechten
middach waeren donsen wtghevallen met sommighe pioniers / om dien
Schanse der vyanden te slechten / maer doort ghewelt der Spangiaerden
zynse weder in Stadt ghedzeuen/sonder yets wat wtgherecht te hebben.

Daeromme daechs daer aen soo hebben donsen inden stede ontrent den
Wrienschen poozt een Fortresse begonst te maecken / vier huysen die daer
ontrent stonden ofbreckende/ op dat soo die Spangiaerts den Wrienschen
poozt souden moghelijck inghenomen hebben/ donsen van daer wederom
den vyant bequamelicke afwoeren mochten / dat hy met den zynen strac
daer aen niet den ghehelen stadt ouervallen soude. dit werck is ghemaect
op die maniere van een halue maen / maer soo als inden stadt daghelijcks
meerder swaricheden opzesen/ diemen so lichtelijck niet remediceen en con-
den / soo zyn vanden vroetschap den Burghemeesters byghevoecht noch
twee medehulpers/ die de lasten vander stadt met haer dragen soude. Dese
verkiefsinghe van dese nieuwe ouerheyt is geschiet den seften September.

Opten 8. van deser maent so is doot geschoten Jacob Paulet een Wla-
ming een seer vroom ende erbaeren crijchsmā / want dewijl hy onwer-
sichtich ouer die stadts muer siet twee Spangiaerts lopen / so heeft een van
die schiltwacht tot den Schans vander vyanden zyn hooft met een cloot
doorszhoten. Ontrent desen tijden scheent dat die Spangiaerts met ons
haer spot hielden / dewijle sy vooz ooghen anders vooz gauen / dan sy wel
dachten.

Want den thierenden van deser maent voerden sy met haeren waghens
sommighe middelbaere stucken gheschuts wech nae Berghen / recht ofte
sy meynden te verrecken/maer snachts daer aen / dewijle sy met ettelicke
Schuythens aen een ghehaect in een maniere van een Brugghe / deden
grooten moeyten om een ouerganck te maecken by der Stadt/ soo hebben
onsen schiltwachten also daer in gheschoten/ dat zijt hebben moeten naela-
ten/ veel gheschoten zynde ende die Brugghe ghesleten zynde: Namentlick
alsoo gheuen die Spangiaerts altemet van haer een schijn/ recht oft sy ver-
trocken/ op dat sy also daer en tusschen den onachtsamen ende traghē on-
verhoedich moghen ouervallen ende vermoorden.

Daeromme den elfden dach strac nae der Sonnen opganck sachmen
een grooter menichte van Ruyteren met wagens met den welchen sy we-
derom tgeschut vooz de Stadt voerden / also wel sy wepnich vooz ganchs
deden om den ghestadighen reghen / waerom die wegghen acnde vooz
syde slijckich ende onganckbaer waeren.

Maer den 12. van September hebbē die vyanden wederom van Bergen
vooz de stadt veel paerden ghebrocht sonder voerhuyden met een groote
menichte

menichte van Ruyters ende voetknechten. Ontrent den auont hebben sy ontrent met twintich waghens een groote menichte van deelen ende horden ghebracht by die Goode toren / die daer aenden Doffcant geleghen is / ende snachts daer aen hebben sy eenige schanskoruen geset opt t Sasthuyslant voor die Briesche poozt / op die meyninghe / gelijck namaels gebleken is / als dattet een schans zijn soude voor t grof geschut / dat aldær staen soude / want dat die sommige vermoeden / als dattet daer toe geschiede / op dat sy die inder stadt waeren / rontom besloten zijnde door ghebreck wthongeren ende ouerweidigen souden / dat was voorwaer alte vergeefs gheraemt / niet daerom alleen dat die vyandt den vaert niet in zijn ghewelt en hadde / maer oock mede om dat hy een achter hoedt open houden moeste / op dat hy niet onuersiens moghelijck ouervallen worde van die tonser ontset comen mochten.

Die Spangiaerden dan volherden vast om de bestorminghe te vorderen want den veerthienden September voor sinte Pieters tooren opt quakelbrug / die daer leyt int midden tusschen die Briesche poozt ende tnieuwwe Monicken bolwerck hebben sy een schans opgeworpen / van waer sy onse pioniers / die den vervallende muer allenskens afbraken / door veel schieten wechdrjuen souden. Op dier plaetse was een stukke muers nedergefallen aen die Papē tooren / op welker plaetse donsen een wal maecten / seer onvry van t schut der vyanden / ende dewijle sommighe van die aerdedraghers van die Spaensche schutten gesloten ende haestich doot bleuen / ende sommighe seer gewont waeren / so zijn die anderen op dien dach versaecht gheweest / dat sy tbegonnen werck niet op maecten. Maer snachts daer aen so hebben drie rot van onse schutten / de Spangiaerts wt die schans voor sinte Pieters tooren onuersiens verdzeue / maer so sy die hoeghte door gebreck van grauen niet slechten en conden / soo zijn sy voor den Spangiaerts daer van daen ghescheyden.

Maer dewijle van donse mede verwanten niemant wtghesonden werde / die ons van eenich ontset bootschappen souden / nochte donse cruyppers gheen open wt de stadt te comen en hadden / om sulcx te vernemen / ende dat om die nauwe scherpe schiltwachten der vyanden / soo zijnder by gemeene aduys des ouerhepts en hoopluyden sommighe Soldaten des snachts heymelijck wt die stadt ghetrocken en hebben van den Spangiaerts / die aenden Suyt syde vast doende waerē om een schans op te werpen / een gevangen leuendich inden stadt gebrocht / ende so sy niet te seer gierich na den beut geweest en haddē / souden se alle die inden schans waren lichtelijck met een moeyte gevangen hebbē / dit is geschiet den 18. September. hier hebben wy vernomen Godes sonderlinghe goetheyt / want dat de mede verwanten met vrieuen ons niet conden laten weten / heeft Godt gheschickt / als dat wijt vande vyanden vernomen hebben / dewijle wy wt den gevangen

ghen / der

ghen/ der Spangiaerden meyninghe ende raetslach hebben moghen volcomelijck vernemen / dese vertelde / als dat Don Frederico a Toledo van Thof vermaent was / dat hy hem haesten soude om de stadt te bestormen / ende ten waere dat hy den tweeden ofte ten derden storm de stadt niet en creech / zijn armeye wederom in Brabant brenghen soude / Item dat Don Frederico opperste veltheer van tganische armeye so voor hem genomen hadde / dat hy op vier plaetse te ghelijck op een stonde soude beginnen te stormen / op dat hy ten minsten een plaets daer gheen Garnisoen en was innemen ende ouerweldigē soude / al hoe wel hy seyde datter wat onemichēyde / ende ghescheel was tusschen hem ende Noircarmen / hoe ende in wat wijse men den stadt bespringhen ende innemen soude / nu soo waeren die brugghen tot sulck werck van noode / ende andere apparaten ende instrumenten al byder handt / twelck diende om den stadt te ouerweldigē / dat hy voortaan oock voor hem ghenomen hadde alleer hy de stadt bestormen soude / die mueren by die Wziesche poort ende Noode tooren voor eerst nader te schieten / maer dat hijt aende Suyt syde daermen na Haarlem vaert / den vesten alleen overbrugghen wilde / ende dat hijt by die southeten te scheep wilde bestormen / daerbeneuen dat Don Frederico voor hem ghenomen hadde / soo hy stormender hant de stadt in creech / dat hy alle Burgghers ende inwoonders tse ionck oft oudt / tse man oft wijf sonder onderscheyt al vermoorden soude / maer die vromen ende ghelouinghen baden Godt daghelic met veel tranen ende suchten / als dat hy alsulck danighe onmenschelike ende bloetdorstige tyranie van haer halsen ghenadelicken afweereen wilde / daer en bouen den ghevanghen ghevoecht zijnde / met hoe veel volchs die vyant voor den stadt lach / seyde dat sy ontrent ses duysent vijfhondert man starck waeren / eensdeels Duytschen / vanden welcken waren vier hondert ruyters / ende talderhoochste vierthien vaendelen knechten / eensdeels Italianen ende Spangiaerden / die daer starck waeren drie hondert paerden ende vierentsestich vaendel knechten / al hoe wel die ghevanghen seyde / dat die Spangiaerers niet stercker van volck en waeren / nochtans nae tbeleg hebben wy wel anders vernomen van den ghenen / die der vyanden armeye selfs besichticht hebben / want die opperste veltheer van tganische armeye Don Frederico a Toledo / byde welcken waeren mijn Heer van Noircarmen / Don Juliano de Romero velkmeester / ende veel meer andere van die Spaensche en Walsche adel / zijn tenten gheslaghen hebbende int dorp van Gudezopp / hadde by hem twee ende veertich vaendelē van oude ende eruaeren crūschknechten / byden welcken als tot eender vervollinge vā die nieuwe crūschknechtē coztelijc wt Italien by gecomen waeren acht vaendel knechten / Don Frederico hadde tot zijn lijf wacht anderhalf hondert ruyters / daereubouen warē ooc op die plaetse ontrent vier hondert ruyters / Don Fernando a Toledo / Cousijn van

Vande Belegeringhe

Don Frederico bewaerde hyswaert met acht Wendelen nieuwe Spangiaerden die daer elck starck waren bynaest twee hondert man / int Doorp van Sinte Pancreas lach een Hoochduytsch ghenacmt Polwyler die daer ouerste was van ses Wendels / byden welcken daer en bouen byghevoecht waeren vijf Vaendels knechten van tgarnisoen van Groeningen / te Coedijck lach die Baroen van Liques Souuernuer van Haerlem met twaelf Vaendel Waelen / by wiens volck oock lach die Baroen van Cheurcaule met acht Vaendel Burgoensche knechten / te Bergen lach mijn Heere van Capres met thien Vaendel Waelen / aenden syde syde in die Rieupoort waeren twee venden Italiaensche ende Spaensche Kuyters / en een Vaendel Duytsche Kuyters van Joziaen Schenck : Aldaer mede hadden die Spangiaerts haer leger met seuen Vaendels versche Spangiaerts / by den welcken als tot onderstant by gevoecht waeren onder tghebiede van Joziaen Fronsbereg twaelf Vaendel Duytschen / daer beneuen noch drie Vaendel knechten van den Graef van Suersteyn. Alsoo dan (op dat icht in een somme veruare) zijn inden eersten voor de stadt ghebrocht hondert ende eenentwintich Vaendel knechten / die welcken ten minsten bedraghen ses thien duy sent man / maer van desen zijn naemaels tot een deel Vaendels na Schellinckwout ende op die scheepen ouergeuoert / op dat sy den onsen ter Zee bestoten souden. Aengestien dan als nu oock die plaetse eyecht / op dat wy een weynich hier onder aen by voegen van die macht des stadts / so sulden wy tselfde cortelijck aenroeren. Die Burghers ende Inwoonders die weerbaer waren zijn ghevonden derthien hondert starck te zijn / behaluen die vzeemdelinghen / aencomelinghen ende Huyshuyden / die met ons beleghet waeren / die nochtans niet veel int ghetalle waeren. Tgarnisoen dat wy binnen hadden / was ontrent acht hondert man / want van seuen Vaendel knechten die voormaels tot een Garnisoen in gheschiet waeren / waren twee int eerst doort beuel van Jonckheer Diederick Sonoy Souuernuer van Noordhollant / en namaels ooc tderde een weynich thits voor die laetste belegeringe des stadts met drie middelbaer stucken geschuts / die daer ooc tot des stadts bescherminge ingeschiet waeren / zijn wech gevoert nae Waterlant / om datmen seyden dat sy daer grootelijck van noode waeren.

Den seschienden September so is by Sinte Pieters toren wederom een vack muers needer ghefallen / nae dattet nu een wyltjts wtgepuyt ende ouergewacken gheroeft hadde / ende door die swaerte ende vochticheyt des nieuwen wals van onder aen hem begaf / maer die Burghers hebben van stonden aen op dier selfder nacht dat gadt met aerdt vervolt / Alsoo dan die muere die van onse voorzouders gemaect gewest hadde op die plaetse van een wal / heeft ons anders niet dan alle moeyten aengerecht / om den selfden af te bzeken en een wal op die plaetse te bestellen / op dier selfde dage hebben wy sien moge van de vyant gestit te zijn ix. stucken gros geschutts recht ouer de Walsche poort / en seuen stucken voorden noode toren / maer om dat
die landen

die landē acnde Noort syde/ al waer die aerde clepachtich/ en oec veel leger is als aen de Suydt syde/ so deur die gestadighe reghen/ als mede deur topsetten vande Verlaten ende Sluyfen deur tbeuel vandē Gouverneur van Noort-hollandt onder water laghen/ so hebben die vianden daer by veel verlets gehad/ nochtans snachts daer aen taeertrick van haer voorste schans hooger opgheschoten zūnde / hebben haer schans naerder acnde Wriessche poozt/ iae bycants tot inde poozt toe opgeworpen: by auontueren op dat sy niet buscruyt ons volwerck souden van een doen springen/ twelcken nochtans van tfundament af van blocken en wortelen van boomen / peuyt en ander tsamē opgemaect en seer wel tegen dusdanige mynen vercken was.

Sdaechs daer aen als den 17. September/ so hebben die Spaengiaerts recht ofte sy alle dinghen tot den storm van noode al ghereede ende byder handt hadden/ haer stormbrugghen van deelen ghemaect soo aen die Suyt syde als aen die Noort syde/ begoft te verthoonen/ tgeschut op die mueren te stellen/ sy schutten en verlooren hoop inde voorste schansen te leggen/ ende alle dinghen te laten sien/ tgeen dat om te stormen van node zyn mochte. Nochtans door Godes sonderlinghe voorzienicheyt ist geschiet/ als dat tet beter geluct is/ dan als die beclaechelijcke standt onses stadts wel voor gaf. Want die meesten hoop van onse soldaten en hadden niet veel den erijgh gesien/ ende die burghers en waeren doech niet so wel tot den crijchshandel gheoeffent/ als sy wel waeren tot alderleye comanschap ende lantwerck. Nu voort an comen wy tot den storm / welke nae tbegin seer ijselick ende vreeselijck hem liet aensien/ soo ist nochtans ten besten verghaen/ niet sonder groote blijeschap ende triumphē vande gantsche stad.

Want den achtiensten September inden mozghenstont hebben die Spangiaerts vreeselijck beghinnen te schieten met twintich stucken grof geschuts/ want by de Wriessche poozt stondē sydt aen syde negen stucken gestelt / ende daer by noch twee veltstucken onder den naeste meelmole / by den Kooden tooren opt Gost/ ende waeren doech seuen int ghetal: ouer die Southeten by tsteinhuys stonden noch twee alleen/ van welcken twee deene altijt schoot van achteren inden genen die den viant vandē Kooden tooren af woerden. Ende op dier daghe heeft die viant met dat gheschut twee duysent schoten op de stad geschoten. Binnen stadt zyn veel huysen gherampeneert ende gebroken van tgeschut/ maer niet dan vijf ofte ten hoochsten ses mannen doot geschoten. Door dit wonder vertoonde Godt woorspel van die naeuolgende victorie: want nae dat die Spangiaerts door soo veel schietes woortste peuyt vande Wriessche poozte ende Koodē tooren tot den gront toe af geschoten hadde/ so heeft hy begonnē te half vieren na den middach met sommighe Spaensche knechten dapperlick te bestormen/ by de Wriessche poozt een aenganck hem gemaect hebbende door die afgeschoten ruisen ende peuyt / ende by den Koodē tooren een stormbrug aen-

Vande Belegeringhe

den wal aengeuoert hebbende / ende op dat hy ooc de burgers meerder versaecht ende verlagen van herten maken soude / wilden sy hun laten duncken / als dat sy oock by tbolwerck van die Kennemer poort / ende oock op der selfder stonde by de soutketen de stadt besetzen wilden / de wyle sy by die stryck wering van die Kennemer poort een storm brug naerder aen des stads vesten ghebrocht hadden / ende by den soutketen met eenighe schuyten aen quaemen / die sy vol met knechten ghscheept hadden / maer tis ghebuert als dat al tgeen dat die viant verdicht hadde om donse te verscricken / gheensins moeteloos ofte versaecht en maecte / want alser alarm gheslagen was / soo waeren die Burghers ende soldaten euenghelijck ghemoet ende ghesint om den viant af te weeren / een liep vooz den anderen strijt om strijt / een ijghelijck weerde hem vromelijck dace hy stonde / niemant sachmen wijcken van zyn plaets door oueruallen der vianden / ten waer hy doorstecken ofte dapperlijck ghewont waer: die burghers tgeen dat haer vanden hopyuden gheboden waer / volde dēt terfont / niemant en was onwillich te doen tgeen dat hem vandē hopyman belast werde / die vrouwen oock / die ionghers ende meyskens sachmen seer vyerich inden storm / want sy brachten den onsen ghestadelicken aen gheterde ende ghesmeerde hoepen / dien sy al barnende nae den vianden wierpen / sy brachten oock onuermoeyt aen heet siedent ende gecalckit water ende kesselstiene / op dat sy by der hant al gereet hebben souden / waer mede donse den aenuallende Spangiaerts of dycuen souden / Jae sommighe ionghers werpen oock seluen onuersaecht kesselstienen ende gheterde hoepen inden vyanden / ende ick hebbe oock sommighe soldaten hoorzen segghen / ten waere hun die vrouwen op sulcker wyse niet geholpen hadden met alderhande getuygh van wapenen / dattet gheschiet soude hebben / datse voozt ghewelt der Spangiaerden souden hebben moeten wycken . Nochtans den vyandt en was niet min voldocnde / soo wat hy al ronde oft mochte by brenghen om de stadt met stormender hant te ouerweldighen / want dient te buert gheuallen was om de stadt eerst te besetzen / nae datse door die rutsen ende peyn bouen op die Wrietsche poort ghecomen waeren / deden haer vterste beste om den onsen van den wal te dycuen / hier en teghen donse dycuen hun weder of met ruytswaerden / gauclynen / verringiagers / rappieren ende stienen / ghy hoorzen anders niet dan een ghestadighe haghelbuye van kesselstienen / ende ghestadich schieten / ende ghestadich gheclanck ende ghedruys van wapenen / ghy en saecht daer oock anders niet dan vyer ende vlam de wyle donse die gheterde bernende hoepen den Spangiaerts om den hals wierpen / ende met bernende bustentacken ende stroy sengden: maer hoe seer dat die burghers daer op aen stonden / ende den Spangiaerts seer moedichlick ende vromelijck of loegen / ale die eerste vande Spangiaerts moey ende afgeslagen

gen

gen waren/ so quamender versche wederom op dier plaetse / die nae dat sy selfs mede auontuyden te stormen niet sonder haer groot verlies vanden storm die sy bestonden/ zijn coztelick mede af gewecken / vooz haer gewin dapperlick gewont zijnde. Niet te min nochtans die Spangiaers aldus tot twee mael toe af gellagen zijnde/ en hebben den moet niet gants verloozen gegeuen om te stormen/ maer van stonden aen zijnder andere wederom op die plaets gecomen/ die welke nae dat sy meerder van getael waren/ al soe oock moetiger zijn angeuallen om stormender hant te ouerweldighen. Als sy eerst aenquamen/ riepen sy al gewonen/ men sach daer drie vaendragers van haer staen bouē opt bolwerc van die Wziesche poozt: aldaer is een vaēdel vandē onsen verbzant/ twee vaendragers doorsteckē / en die vaendels vertreden ende geschuert/ en oft die derde ooc wederom leuendich tot den synen gecomen sy/ en weetmen niet. Ten laesten oock die alderleste/ na dat sy tgewelt van donsen niet langer mochten verdragen/ zijn met schande af getrocken. Also is die Wziesche poozt van tstormen der Spangiaerden bezurjt geweest. Hier en tusschen so wasser by de floodē toozen een seer bloedige ende dappere storm/ de wyle die Spangiaerts op dier plaetse ouer die storm bzug ouer die wallen clommen. Maer alhier stonden donse op een seer onghelighen plaetse om te vechten: want van voozen moesten sy met den vyandt stormen / om hem af te keeren / dat hy ouer stads mueren niet ouer en clam / ende van achteren werden donse van die twee groue stukken gheschuts ghereten/ dien wy voozmaels gheseyt hebben als dat sy stonden ouer die southeten / maer donsen alle dese swaericheyt achter de handt stellende / zijn moetich bliuen staen int stormen / nochte niet te vreden den vyandt eenmael of ghellaeghen te hebben van den wal / hadden haer euen hertich ende moetich teghen de genen die versch wederom aen quamē op de plaetse der gheerre die vermoeyt ende af gheslaghen waeren / de wyle die vyzsters eude vzuouwen euen neerstich aenbrachten calck / gheterde hoepen / ende siedent water / waer mede die aenualende Spangiaerts beghooten werden. Nae dat die Papisten alsoo twee mael af ghellaeghen waeren / zijn oock ten laetsten den derde ende leste reyse met veel meer strijdtbaer volcks dan oyt te voozen crachtich ende moetich wederom aen gheuallen om den Stadt in te nemen / die daer oock dooz die meenichte van stormen / alst scheen / donsen oueruallen moghen souden.

Maer die soldaten ende burgers in so langdurige vermoetheyt ende periculosicheyt des verwerings / dat sy selfs niet en condē bereycken / dooz donderstant ende hantreycken der vzuouwen en iongers geholpen hebben hun euen vromelick ende hertelick tegen den viant ter weer gestelt / nochte en hebben niet eer afgelaten te vechten / dan te seuen vzen tegens den nacht. Die Spangiaerts schandelijck af ghellaeghen zijnde hebben opgehouden
meerder.

Vande Belegeringhe

meerder te stormen. Nu wast met ons als gewonnen: want datmen by die soukheten (sceep begoft heeft/ ende by Viennemer poozt wat gescermitseert is/ en canmen voor geen rechte storm rekenen/want sommige wt die soukheten met buscloten doorschoten zijnde/ hebben den anderen tot een lecr geweest/ dat sy haer schepen opgheleyt hebbende/ in haer scausen souden bliuen leggen/ die daer ontrent (bolwerk aende Zuytzijde liepen al scermutserende/ om dat sy die stormbrugghen niet aenuoeren en conden aen stadts vesten/ gauen te kennen dat sy niet lichtelick hun begheuen wilden om soogheselick te stormen. Ende namaels heeftmen wel seeckerlick vernomen/ dat syt daerom nagelate hebbent/ om dat die stormbrug van ons grof geschut ghesloopt was/ want men heeft naemaels seeckere stucken van geschoten menschen gheuonden / ende daerde is aldaer met veel bloets vanden vianden besprengt gheweest. Twelcken voorwaer een oorsaecke gheweest is/ waeromme die Spaensche schuyten niet en hebbē deruen bestaen op die plaetse aen te gaen sodanigen sware ende periculose bestorminghe / Doch tans veel beter sal hy doen / die tselfde toe schrijft Godes voersienicheyt: want ongetwifelt tsheen te wesen oft die stadt soude in een gewisse vaerlicheyt gecomen hebben / ouermits datter soo weynich in waeren die haer verwoeren conden/ soo daer die Spangiaerts op vier plaetsen te gelijck ons hadden aengheuallen te bestormen/ Maer Godt onse goedertierenste Vader en heeft niet ghewilt/ dat onse stadt van Almaer/ als die eerste kercke/ soo ick meyn/ der Christelicke Ghe-meinte in Holland / soude comen onder tgewelt van die alder wreestste vianden/ op dat zyn heylighe naem/ alwaer sy talderlangste aengeroepen is/ soo schandelick vanden Spangiaerts ont-heyliget soude worden/ also compt die prijs van die victorie alleyn God toe te schrijven. In so swaren ende so yselicke storme / die de donckere nacht/ na datse ontrent vier vzen gheduert hadde / gheeyndiget heeft/ zyn van donse soldaten doot gebleuen ontrent vierentwintich/ ende van die burgers der-thien/ ende daer beneuen zyn der oock veel gewont thups ghebracht. Men seyt datter inden storm vanden Spangiaerden ghebleuen zyn vijfshondert ende daer ouer / onder welcken mede ghereeckent zyn ten minsten elf hopen luyden ende beuelluyden: ende tis ghewis of daer souder veel meer vanden viant gebleuen hebben / ten waer ons buscruyt vochtich ende dampachtich geweest hadde/ ende also niet goet en was/ want veel vanden vianden nauwelick ghewont/ zyn allenskens wederom ghebetert/ ende tmeeste deel van die burgers zyn daer door haer onbedachte ypericheyt gebleuen/ de wyle sy alleer die aencomende Spangiaerts haer hoofden ouer die wal staecken/ van bouen nae haer schooten / niet anders dan haer open gauen om geschoten te worden/ ouermits dat sy also vanden viant niet schoot vzen waren. Inden storme heeft hem seer vromelick ende mannelick gehad Dirck Duyuel van Amsterdam ende Coenraedt van Steenwijck als hopen luyden

hyden/ vander welcker die eene met synen soldaten op die Wziesche poozt/ ende die ander byden Kooden toozen veel vianden gheslagen heeft. Jacob Cabbellau die ouerste van tgarnisoen inde stadt / een seer sachtmoedich en minnelick man/ alhoel wel hy doen ter tijt steekelijck was / nochtans was hy selfs tegenwoordich by die Wziesche poozt/ om ons door syn tegenwoordichheit ende woorden moet aen te spreucken. Daer beneuen en hoor ick ooc niet te verstaen om te prisen eenen rot Scotlant genaemt Cornelis / die te wyle hy binnen haerlem vaendrager was / nae dat die stadt opgegeuen was/ vanden Spaniaerts onder anderen mede geuangen was / ende hem hemelicke versteekende/ no cortelick t'Alcaer gecomen was / dese dan seer vromelick ende mannelick teghen den Spangiaerden stormende (van de welcken men seyt dat hy in dier storme wel ouer die twintich alleen heeft gheslagen) heeft alsoo gants alle suspicie van verraderye by den onsen wech ghenomen.

Van die twee stormbruggen/ die welke die viant ghepoocht hadde aen die Kooden toozen aen te voeren / hebben donsen een van dien met vier in de donckere nacht gelloopt. Maer danderen daer aen/ als den negenthiensden September/ soo als die Spangiaerts haer best deden om die tsauonts aen de vesten aen te voeren/ ende by dien toozen wederom schickte al tgeen dat tot stormen van noode mochte zyn/ donsen door sulcken geluyt wacker geworden/ zyn steax in wapen gewoest. Eenderlepe vreesachtich mensch/ die dese crijchshandel niet en verstonde/ heeft terstont alarm doen cleppen: gelijk ooc op dier selfder nacht naemaels ontrent te drie vzen worden vanden onsen wederom alarm gellage/ de wyle die Spangiaerts by die Noorder poozte sommige kistkens aenuerde/ waer mede sy den wech voor den synen bet veyliger maecten souden om te beter wederom te stormen. Also dan hebben de Spangiaerts van trage ende sluymachtighe Burgers goede ende cruaren crijchsluyden ghemaect/ de wyle sy byrans taller stonde wt haer slaep op gewect worden om te stormen ende den wal vast te maecten.

Den twintichsten September voor den Middach ontrent te negen vzen heeft hy wederom met syn gheschut begonnen te schieten / ende te wijl hy den wal/ die daer aen weder zijde vande Wziesche poozt leyf/ met dat metaelen geschut meynde te ruyneren/ heeft meerder beschadicht den naest gelegender burgers huysen/ als den borstweringhen/ want so wat daer van tgeschut of gheschoten worde/ dat hebben donse terstont met aerde weder op gemaect.

Op dien selfden dach heeft hy met groot geschut seuen hondert schoten geschoten op des stadts mueren: daer beneuen oock nae den middach heeft die Spangiaert syn crijchsuolck wt Outdozp gheuoert / om te bestaen den Kooden toozen met stormender handt te ouerweldighen. Maer te wijle sy noch die rest vande stormbrug te water wilde brengen/ zyn van onse schutten

ten die aende vesten stonden / alsoo gheschoten / datmen seyt datse veel van den haren ghelarten hebben / ende onder anderen mede een bruelhebber. Nochte die Spaensche Hoopluyden oft Capiteynen de wille die brugghenoch niet nae behooren aen de wal aen gheuoert was / en hebben vermoegen haeren stormers met eenighe drey gementen / ofte slaghen daer toe dringhen / om des stadts mueren op te climmen / al hoe wel datmen seyt datter tot vijschien toe doorstecken zijn vanden ghenen die niet aen en wilden om te stormen.

Alsoo dan is dat een oorzake geweest waerom die toozen op dier tijt niet bestormt en is. want al hoe wel men seyt dat Don Frederico a Toledo syn knechten groote gheschencken ende gauen beloofde soo verre sy die stadt innamen / nochtans en heeft hy aldaer niet vercregen dan een groote nederlaeg / ende queetsuren onder den synen. Nochte aen dander zyde en ghincht met hem oock niet beter / want die daer bestelt waeren om die Bzische poort te ouerweldighen / hielden stal by die naeste meelmolen : by auontueren om dat sy der anderen ongeluck ende nederlage vernamen / dat sy niet naerder aende stadt coemen souden. Ingeluck mede by die Vennemer poort hebben sy stal gehouden / al waer / gelijk dat in in scermutselinge gesiet / sy nu hier nu daer gelopen hebben / nochtans niemant van dien heeft duruen syn handt aen de stormbrugghen slaen. Alsoo dan heeft die Spangiaert de wyle hy door syn hoocharticheyt syn voornemen hertneckelic aendryft / onsen soldaten ende burgers inden cryshandel gheoeffent. Maer dat daer en tusschen onsse wallen ende bolwercken van de vrouwen ende huyluyden seer sijn gemaect werden / ontrent der Sonnen onderganck / alffer aende Zuydtsyde een grooten hoop ruyters ende knechten dicht onder den wal by een stonden / soo heeft een sijn ionck busschietter met hagel daer in gerammelt int midden van eregement / alsoo datter veel geschooten zijn / de / danderen van een zijn gescheyden.

Uauouts alsdan als die Spangiaert den synen allengstiens wederom vande stadt voerde / soo zijn donse als sy wat gegeten hadden / een weynick gaen slaepen / die vesten besettende met dubbelde schillwachten. Hoe veel volcks dat den viandt op dien dach verloozen heeft / en hebben wy noch niet vernomen / maer vande burgers zijnder drie ofte vier gebleuen / ende onder desen Egbert Dierten des stadts Vacndrager / een seer moetic ende vroom nyer / maer haestich ende onbedacht / den welcken van een Spangiaert met een mosquet int hooft doot geschooten is / de wyl hy onuerhocdich syn roer aenlept om nae den viandt te schieten. Maer vanden soldaten zijnder acht vanden viandt geschooten. Alsoo dan heeft Godt ten tweeden door geen cleyn bewijs gheopenbaert / al hoe wel dat vanden gheconfedereerde ende mede verwanten geen onset en quam / dat hy nochtans al schijnt verloozen / ons by sal zijn / want die Spangiaert is spottelik bliuen verhangen om

om syn bruggen aen te voeren / en firmament des hemels was gants tonser besten / soo alst die wint schichtich veranderde als men meynde te stormen. Ick hebbe selfs ontrent ten drie vzen int firmament des hemels blinckende teyckenen gesien heel drie cantich / twelck van Noorden beginnende / allenskens naet Zuyde verliep / ende nae een cleyn vzen ist ontwoint. Tselfde hebben donse / soot onder die aenschach geschiede / tot haeren voordeel gereckent / recht oft sy vant Noorden ende Zuyden onset verwachten / ende een wyl tijts voor ende al eer die Soune te boode ginck / sachmen groote bakens int Oost ende Noorden op gaen / twelcken wy achten van donsen al willens geschiet te zyne / om ons die soo sterck beset waeren / moet te geuen / want alhoewel die daer van den doozluchtichsten Prince van Oran-gien om ons tonsetten ouer geschiet waeren / seer wel hun in die naeste doopen in haer schansen behielden / gantselijck geen sozge draghende hoet met ons al gaen mochte / die nochtans soo swaerlijck inde stadt belegert laegen. Op dat sy nochtans souden schynen niet gants ledich geweest te zyn / staecten altemet een bakens op / om ons naer goede ontfet te doen wachten / recht of die ons ontfetten souden / alreede nu nae by ende byder handt waeren.

Daer beneuen zyn op desen dach ontrent snachts van twee huyfluyden inde stadt gebrocht seckere bzienuen van sommige goede vzienden geschreuen / waer mede sy ons moet gauen / inden welcken sy ons lieten weten / als dat Hartoch Christoffel des Palsgrauen sone geluckige veldlagen ghedaen hadde tegens die Papisten by Nimmaghen / ende nae dat hy die gheslagen heeft / syn Regimenten voort aen gebracht hadde voor Ziel in Gelderland / voort dat Graef Lodewijck wt blant te Cleff aenquam met een groote macht van ruyters ende knechten / dat oock Augustus Hartoch van Saxon ende Frederich die Palsgraef veel crychsvolck aen naemen / daer en bouen dat donsen wt Zuydhollant vanden Prins tonset ghesonden waeren acht vaendelē Waelen / waer of dat meefte deel haer leger hadde te Landgedijck een seer vernaempt dorp van Noorzhollant / van waer die stadt haestelijck ende lichtelijck ontfet ronde worden. Item dat donsen die schans te Schellinckwoudt vanden Papisten ontnomen waer. Maer dat daer en tegen die Waterlantse steden als Purmerendt ende Monickedam met Princen garnisoenen beset waeren. Ten laetsten oock dat die derde man wt die steden van Noorzhollandt ischeep op ontboden waeren / om die sceepen te ouerweldighen / waer mede die van Amstelredam de Zee poochden in te cryghen. Dit was cortelijck tinhoudt van dier bzienuen / waer mede die Surghers wederom ghepaeyt wierden / recht off haer ontfet als nu voor handen waer. Maer die verstandighen condon wel lichtelijck begrypen / dat wt Noorzhollandt gheen onderstant ofte ontfet te verwachten stonde / want haer macht was niet te ghelijcken by die groote
armeye

armeye der Spangiaerden. Necht als die huyfluyden dit ghebootschap hadden/so isser mederom alarm geclept/maer men heeft haestelijck vernomen/dattet maer een loos alarm was/ghelijck sy voormaels snachts altemet deden/ende daechs daer aen dock/als op sinte Matthus dach hebben die Spangiaerts snachts meer dan eenmael alarm gheroepen/ende donse hebben tot drie mael toe inde wapenen aen die vesten ghelopen/maer die Spangiaerden hebben flux daer aen gehouden alarm te roepen. Dock int beleg van haerlem heeft die Spangiaert dat voor een wijse gehadt/dat hy mit sulckdanighe loose alarm/alst naemaels bleeci/den belegerden inde stadt mat ende moet maecten soude/ende alsoo ter ghelegender tijt/de wyle sy meynden datter die viandt mede deunt/ende alsoo een loose alarm maect/den sluytmachtighen ende onachsamen onuerdachtich ouerualle. Alsoo dan die tenigher tijden belegheret worden/hebben wel te letten op die Spaensche trecken/diemen met neersticheyt ende wackerheyt lichtelijck kent afweren.

Van dier tijt off mochtmen kennelijck bemercken dat die viandt tbeleg verlaten wilde: want den tweentichsten September is hy wt die schansen geweken/die hy aende Suydt cant by tbolwerck gehadt hadde/maer donse alst dach was/met sommighe rot schutten wt vallende/hebben van daer wat beuts in stadt gebrocht/hebben ooc die stormbrugge daer die Spangiaerts so grote moeyte ende weer ghedaen hadden om te maecten ende te stellen/aen stucken ghesmeten om te verbzanden/ende hebben oock daer beneuen die schansen/die nae aen de stadt lagen geslecht. Twas een lust te sien/dat donsen spaceren gingen op die plaetse/die de viant binnen so cozten stontd ingehadt hadde: daer en bouen mochtmen nu altemet ouer die vesten wat vyer wt kijcken/om dat die viandt veel tenten ende hutten aen die Suydzyde op gebroken hadde. Men heeft oock tsauons ghesien dat die viandt met ettelicke wagens sommighe vaetkens buscruyt/soomen meynde/vanden Rooden toozen wederom wech gheuoert heeft naer Oudorp.

Maer hoe wel alsnu voortaan donse soo wel gherust waeren/als verhoopende dat wy haest ontset souden worden/nochte niet meer besich en waeren om bet te vernemen/wat die vyandt inden sin mochte hebben/soo ist nochtans gheschiet dooz Godes vaderlijcke ende onwtsprekelijcke goetheyt/als dat die gene die de vyandt tot onser verderf toegeschickt hadde/ons daer tegens zyn practijcken ende listighen aenslaghen geopenbaert hebben/want eenen Francops/dien welcken die Spangiaerts onder anderen geuanchelijck van haerlem met haer genomen hadden/als hy nochtans in onsen stadt gecomen was/van donsen ghevoecht zijnde/waerom hy van die Spangiaers tot ons ouerliep/soo heeft hy vrylick beleden/dat hy vanden vyant heen gesonden waer/op dat hy bet ondercruppē oft vernemen

ncmen

nemen soude/hoet met die Soldaten ende Burgers gelegen was/ende soo hy eenichsins conde oft mochte/door hulpe ende onderstant der Papisten den stadt verradelijck inde vyants hande ouerleuereu soude/om het welcken te volbrengen so hy eenighe bequame middel conde vernemen/ dat hy tselfde vande vesten met zyn stem oft eenige ander teckenen soude te kennen geuen/maer anders dat hy op den bescheyden dach wederghecomem/hun soude verhalen / hoe dattet inden stadt gestelt zyn mochte: Maer dat hy sulckdanige beuel aengenomen hadde te volbrenghen / welker seyt hy achtet een seer leelijck schelmstuck te zyn/ seyde hy als dat hy tselfde alleelijck gedaen hadde/om zyn lijf te salueren/maer dat hy daerentusschen insonderheyt vooz oogem gehadt heeft / tweluaeren des stadts ende der Burgereu/al hoe wel hy seyde/dat hem groote gauen beloofst waeren / so verre hy den stadt verraeden konde. Maer dat hy sulcx geensins inden sin ghehadt hadde / gemerckt datmen tselfde doock wel lichtelijck verstaen conde/om dat hy der vyandeu raet slagghen hun so openbaerlijck verclaert hadde. Als dit gehoozt ende byden staet bet ouergeleyt was/op den 23. September/soo hebben die Burgemeesters vander stadt met die hophuyden / ende die daer Cappiteynen waere van die schutterye / malcanderen gestwooren/ als datter niets van alle tghene onder den gemeenen man verstroyt soude worden/maer datmen veel eerder den gemeenen man wijs soude maechen als dat die Francoyz inbrachte / dat die vyandt binnen vierthien daghen zyn belegeringe opbreken soude/om dat der Duytschen outset na by was/soo is die selfde in bewaerder handt ghestelt/onder anderen so vertelde die selfde mede als dat het den Spangiaert seer speet / dat soo lang als hy den stadt beleyt hadde gehadt/noyt hadde connen vernemen / so tot eenige die wt den stadt weecken/als wt eenige brieuen der Papisten/hoe sy gehardt ende gemoet waeren / om den stadt met haer Garnisoen ende cost tot onderhoudinghe van haer selfs noodich/te behouden/twelcke een secker bewijs is/als dat die burghers tontrecht als verraders van sommige soldaten gescolden worden/recht ofte eenighe burgers wt die stadt int regiment van den viant ouer gelopen / ofte eenige brieuen aen pylen ouer geschoten souden hebben/waer mede sy die vanden raet gauen / ofte een wecht aen wesen/om de stadt in te nemen. Op der selfder tijt mede isser een Hooch Duyts (die daer seyde dat hy was een dienaer van Joziaen Fronsberg) snachts wederom aende stadt gecomen/begerende met eenen van donsen te sprecken/waer toe van stonden aen beroepen is Wilhelm van Sonneberch/die om dat die ouerste seer sieckelijck was / also vooz die tijt syn substituyt waer/als hy opt Supderste bolwert stonde/so heeft die wtgemaecte twolck gesept dat die Burgers best ouerleggen soude/om also by secker accoordt behoudens lijf ende goet/hun in tijts te begheuen onder die ghehoorzaemheyt der Conclijcker Maesteyt van Spangien/aengaende tacc

coozdt dat met hun ghemaecte soude moghen worden/ dat sy daer aen niet twoufelen en dozsten/ maer hier op heeft Sonneberch sijn gheantwoort/ als dat hy ofte die Burgers noyt van dier meyninghe geweest hadden/ als dat sy den Conclijcke Maesteyt vooz haer rechte lantsheer geweygert hadden te bekeunen/ maer veel lieuer onder t Souuernement en bescherminge des Princes van Szangien als Souuernuer van Hollandt/ haer goet en bloet/ lijf en leuen/ en ooc den gantschē stadt seer gewillichlich dē Conclijcke Maesteyt onderwerpen: maer dat sy daer en tusschē van gantscher hartē haerten de tieranny en tyranuige regieringe des Hartogens vā Ilba/ dē welckē sy vooz haer genomē hadde hun in alder manieren tegē te stelle. Na dat die Duytsch alsulckē antwoort ontfangē hadde/ is hy haest vā daer gescheydē.

Den vierentwintichsten van deser maent die twee huypluyden van die welke wy voozmaels of verhaelt hebben / dewijle sy wederom aenden Souuernuer van Noordhollant gesonden/ een gehelen dach int viedt bosch verborzen gelegen hadden/ zyn andermael wederom in de stadt gecomen/ om dat sy door der vyanden schiltwacht niet wech gheraecten en konden. Ende ick achte als dat tselue gheschiede niet sonder wonderlijcker versienicheyt des almogende Godts / aengesien dat niet alleenlijcke die vyandt conde vernemen/ hoe dattet indē stadt zyn mochte/ dewijle dat onse posten om die seer nauwe schiltwachten der vyanden althit wederom inden stadt quamen : maer oock die Burghers selfs mede / dwijle van ghenen canten yemant ingheschickt werde / die ons eenichsins soude laten weten/ oft van onser mede veruāten eenich ontfet vooz handen zyn mochte/ also als metter handt tot Godt geleyt worden/ om hem om hulpe aen te roepen/ inden welcken alleen wy behoorden ghestelt te hebben alle hoope ende veruāwen van onser behoudnisse ende ontsettinghe. Waerom also dan zyn die posten vooztaen by adujs van Burgemeesteren ende Tappiteynen inden stadt gehouden/ op dat die vyandt niet yets van ons vernemen soude. Wy hebben voozwaer ontrent den auont stonde gesien/ als datter twee stucken grof gheschuts van tgheen / dat recht ouer die Roode toozen stonde / dicht aent waeter omgekeert waeren/ maer dat ooc die stucken mede verset waren/ die ouer die southeten ghestaen hadden / ten laesten oock sachmen aenden Suydt syde dat die hutten daghelic minderden/ also datmen daer aen lichtelijck konden bemercken / dat die stadt wel haest vanden vyant selfs ontfet soude worden/ oft dat die Spangiaert wat anders listelijck ende heymelijck te werck leyde / maer als die Francoys (den welcken die vyandt daechs te voozen mit die geuākenisse vry ghelaten hadde/ om ons te verspieden) donsen aenghegeuen hadde / als dat aenden Suydt syde een hoop Spangiaerden by een vergaren souden/ den welckē hy metter stemme ofte eenige teycken (als hy met hun voozsproken hadde) yets wat soude laten weten/ so hebben die Burgemeesters ende hopyluyden eendrachtelijck gestemt/

stent/ soo daer eenighe hoop Spangiaerden by een ghecomen souden zyn/ dat sy mee gheschut ghestrooft souden worden/ alsoo dan dien dat beuolent was/ heeft derwaerts met scharp daer na geschoten / so wanneer daer eenighe hoop Spangiaerden gesien worden. Sommige achtent als dat wat onverhoedich ghedaen was/ niet alleen om datmen van dien te geloouen die dat gheraden hadden te doen/ mit recht soude mogen twisfelen/ dewyle hy met groote giften ende gauen daer toe versocht sy / maer oock mede dattet lichtelijck soude hebben connen gebueren dat alle dingen als verdacht also geschieden: want wat waert/ oft die Francoys beloest hadde met sulckdanighe kenteicken hem te openbaeren den raedtslach der papisten inden stadt/ ofte den stant vanden gantschen stadt: maer God heeft beschickt/ als dat sulckdaniger voorgeuen niets sy geweest. Op dier selfder nacht isser by die sciltwacht wat verschillens geweest inde loose / dewyle dat vande ouersten Cabbeliau een ander gegeuen was als vā Sonneberch/ maer die nacht is sonder eenighe commotie ofte beroerte vande Burgeren ouergebracht.

Den 25. September is die Spangiaert opgehangen geweest/ dien donsen den 15. van dier selfder maent wt der vyanden schanse ghevanchelijck inghebracht hadden;/ ende syn doode lichaem is naemaels van des stadts vestē byden klooden tooren opgehangē geweest/ op dattet die Spangiaerts sien mochten/ ende dat meest om dier oorzaeckē wille/ op dat die genen/ die voor den Francoys (dien wy voormaels geseyt hebben als dat hy vanden vyandt wtgemact waer/ om den stadt te bespieden) hun lijf tonderpande gestelt hadden/ mits dat hy ten laesten ten gesetten daghe wederom by den Spangiaerts comen soude/ niet gedoot soude worden. Want die met hem gelijckelijck ghevangen waeren/ hadden haer leuen daer voor tonderpande gestelt/ so hy voor den naesten sondach niet wederom gecomen soude zyn: daer beueuen so is die Spangiaert op gehangen gheweest met des Francoys cledinghe / op dat hy also in sulckdanighe ghemaecte ende versierde gedaente sulcx enckelijck soude vorderen/ dat die den Francoys verborcht hadden/ niet tonrecht geexecuteert en soude wordē / want menigen achtens dat met sulckdanige couleur die Spangiaerts wils gemact soude moghen worden/ dat den Francoys om zyn gheopenbaerde verraet vanden onsen om gebracht was/ ende also voortāen die anderen van haer borchticht ontslagen soude zyn: namentlich so is die arme Spangiaert geloont geweest/ om dat hy ons vā als onderrecht hadde en ons alle tgene dat hy den vyant besloten was/ warachtelijck te voozen verclacert hadde/ want al hoe wel anders onser goetheyt ende goedertierenheyt hem sonder twisfel vleuen gheschoncken soudē hebben/ nochtans hebbense lieuer gheachtet/ als dat door zyn doot andere mogelijck vleuen souden mogen behouden/ also dan heeft hy moeten steruen op dat dē onsen int oorloch gevangē eenige hoopesouden hebben om vleuen te behoudē. Maer op dat wy dat mede cortelijc hieeraen toghen

aen toghen als die ouericheyt des stadts / so wy victorie beginghen / beloofst hadden den Soldaten te vercleden / als zyt wel ouergeleyt hadden / so hebben sy dat voornemen naeghelaten / dewijle om datter ten eersten voor een yegelijck niet lakens genoeg en was / ten anderen oock om dat al tlaecken niet van eenen prijs en was / nae dat sy also dat voornemen verandert hadden / so heeft die vroetschap gestempt / dat sy tinnen daelders van 30. muntten souden / op alsulcke conditie als dat die Raet na tbeleg tinnen gelt voor goet gelt wisselen soude / op dat die Burgers ende Soldaten daer by niet te cozt soudenschieten / dit is ghestemt gheweest den 28. September.

Daechs daer na als tgelt gemunt was / so heeft den Raet elcke Soldaets ses tinnen Daelders gegeuen / den dubbelfolders twaelf / ende voort aen die Heuelhebbers oft Cappiteynē nae aduenant. Dese somme bedroech in als ouer die thien duysent keyfers guldens / met welcke die Soldatē noch qualijcken te vreden zyn gheweest. Maer nu soo comen wy wederom tot die Spanglaerts / de welcke so sy eenmael afgeslagen zyn geweest / waeren op dier daghen besich om die bogagie by een te samelen ende wech te voeren. Want den xxv. September heeftmen inden morgenstont mogen sien als datter van die negen stucken grof gheschuts die by die Wrijsche poozt stonden / niet dan drie en waren / ende van die seuen die by de Kooode toozen stonden / insgelijcks niet dan drie gelaten en waren / die oock anders omgekeert waren / daechs daer aen heeftmen by die poozt gheen geschut ghesien / met sagen nochtans onder den meel moelen noch die twee velt stucken staen / ende die drie anderen by die Kooode toozen / ende drie daghen lanck aen eenduerende hebben die Spanglaerts ouer gebracht met die buffen ende andere dinghen wech te voeren / dewijle sy den selfden met schuyten na Egmont ouer voeren / maer alst seer quade wech was / en also seer veel moeyten deden om die bogagie wech te voeren / so hebben sy veel daghen lanck aen eenden wech die van Sudtdoyp na den stadt gaet / met stompen / hoy / stroy / ende ander peun bestroyt ende hermaect / om datse van tregghen water ende toloeyen van die Meer daer by ghebroken was. Want sy moesten die bogagie met waghens ende kerren ouer desen wech voeren.

Den lesten September als sy snachts een wintjits te vergeefs gearbeyt hadden twee metalen stucken geschuts van die Kooode toozen ouer te scheppen / die welcke in een bobbighe ende modderighe plaetse ouermidts haer groote swaerte diep inder eerden ghesoncken waeren / anders bedacht zynde / hebben den Noozder boom voor de welcken sy voormaels een schip gesoncken ende also toe geslooten hadden / wederom geopent / na dat sy tship opt landt gehaelt hadden / op dat sy by auontueren tgeschut te scheep wech voeren souden / cude die gantsche nacht lang hebben sy al die bogagie die by die Kooden tooze was / met schuytkens op die cant van twater gebracht / men heeft oock bemerckt / dat alle de schuyten die met bogagie gheladen waren /

waren /

waeren naer Egmont heenen voeren. Ic hebbe selfs mede ontrent (sauons ghesien (dewijl ick na mijn ghewoonte aen die vesten gaen wandelen) een groot cadet/alsmen rancmen condon/geleet met een rootscherlaken crijchs mantel / die daer by hem hadde vjshien ruyters/verby den stadt was rjndende naer Egmont/ twelckē ons verseeckerde tvertrecken der vyanden.

Op ten eersten October den gantschen nacht door/ soo isser by de Koodde toozen een groot geluyt gheweest inder vyanden leger/ als ofte sy tgeschut met groote moeyten ende arbeydt wederom vooz die stadt bzachten / alst dach worde/so hebben wy op die galgdijck / die int Gosten leynt ende loopt tot aenden Schermerpoort toe selfs ghesien (so wy best hebben comen rancmen) vier stucken gheschuts ghestelt / dien sy ontrent smiddaechs in schepen gheset ende alsoo nade Nieuwpoort ghevoert hebben / de sommighe rot schutten op die water cant conuoyeerden / by auontueren op dat donse met haer geleye / die daer den Schermer bewaerden ende in hadden/ hunden beut niet ontiaghen souden / ende niet lang daer na so zjn die schuyten leech wederom ghecomen / tgheschut inde Nieuwpoort ghelaten hebbende/ soemen meynden. Op den selfden dach voozden middach hoorzden int Noozden veel busfen los gaen / ende was gheloffelick dat donsen schermtutselden met den vyande by Crabbendam oft Schoyeldam / ontrent den auontfont hebben wy ettelijcke paerdt ruyters met ontrent hondert voet knechten sien van Coedijck wederom comē na den stadt/ als datmen daer wt lichtelijcken condon rancmen/ dat sy ergens om beut wt geweest hadden.

Dacchs daer aen/welcke dach wel vernaemt is/om dat die van Mechelen siaers te voozen op dien selfden dach wederom reuolteerden/ sachmen van tgeschut dat by den Koodden toozen ghestaen hadde/niet dan noch twee daer toe te zjn. Tscheen certeyn/ dat Godt op dien dach wt den hooghen Hemel zjn spot hielde met den Spangiaerets/dewijle by door ghestadige regen en stercken wint verlette/dat sy tscherp niet wech vaeren mochten/ ende hun wegghen ghebzoocken hadde / als dat sy niet nae haeren appetijt hun bogagie wechbzengen mochten / want wy saghen oock by trinhuyz/ twelck recht ouer die southeren staet / dat groote metalen stuck gheschuts noch legghen/ by auontueren om dat sy om touweder tselfde niet en derfde tscheep wech voeren / maer met waghens voerdense die bogagie wech langs die wegghen dien sy teghens tstromen des Meers daer by met hopy ende stroy/met grooten arbeyt gemaect hadde / niet te min nochtans die waegens wilden seer qualicken voozt/om dat sy inde sijckighe ende moderighe wegghen staen bleuen.

Den derden October waeren sy oock noch besich om tbogage van dar maghe wech te vseren/ om dat sy tsnachts te voozen om die stormen ende groot onweer de schuyten niet en hebben moghen bestieren/ alsoo dan wederom ontrent smiddaechs sachmen als datse met twee schuyten wat gheschuts

schuts wech voerdē/ geconuoyeert zynde met ontrent hondert voetknechten/ ende wt Huyweert zyn sommige knechten wtgetrocken/ die daer vast schenen die wegen te maecten/ ende op datmen souden segghen/ dat sy op dien dach niet ledich gewest en haddē/ so hebbense met teene stuc geschuts twelck onder die meel molen stonde/ elf mael inde stadt gheschooten.

Maer daechs daer aen hebben wy smorgens die schansen by die flooden tooren leech gheuonden/ so als die rest van tgeschut wech ghebrocht was/ ende op deser tijt so haest als sy best mochten/ hebben sy alle die beut goeden ende gheroofde goeden van den huystuyden met die bogagie nae Egmont gevoert/ bouen desen ist ooc bevonden dat die brug/ daer sy haer geschut by die Briesche poozt ouerghevoert hadden/ snachts wech ghenomen was/ daer en bouen mede dat groot metalen stuck gheschuts/ twelck al int beghin op die southeten gestelt was/ hebben sy tseepe naden middach na die Rieupoozt ghevoert met een conuoye van een deel schutten. Als nu en sloech daer niemant twijfel aen/ oft sy souden met haer gantsche leger coztelijck vertrecken: want daer en was geen grof geschut meer ghebleuen/ dan twee stucken die daer voor die Briesche poozt onder die meel moelen stonde. Op desen selfden dach als Pieter Busser stadts roedzager ouer den muer indē viants leger by auontueren ouerkeeck/ so heeft hem een Spangiaert met een buscloot inden cop gheschoten/ ende is terstont ter aerden doot gevallen. Maer op dat wy sulcke eene algemeyne droeffnisse vernieuwen doozt verhael eens blijdens geschiedenisse/ als den voorleden nacht inder vyanden leger een Spangiaert vanden onsen met een buscloot geschoten was/ al steruende heeft hy deerlich gheroepen: Moeder Godts weest miñs ghedachtich. ick meyne om dat Christus hen van alle perijckel ende quetsen niet behoedt ende bezijt en heeft/ dat hy daer om tot zynen moeder heeft willen loopen om een pleyster te haelen/ ende dewijle die Spaensche natie seer oncuysch ende op vrouwen verslingert zyn/ ende die ionghedochters weten te becouden nae haeren lust/ so meyken sy by auontueren dat die maget ende moeder Gods dooz vrouwelijcke affectie van selfs genegen sy om hem te helpē/ so seer yselijcke verblint is die Spaensche natie.

Den vijfsden October alst licht werde/ soo scheent als dat sy van Sinte Pancraes wagens met crancken/ gewonden ende andere bogagie geladen wederom wech voerden/ gheconuoyeert zynde met sommighe rotte voetknechten. Donsen voorwaer/ om dat der vyandē armeye dagelijck verminderde/ so rustē sy haer toe om dooz die binnenste boom met sommige schepen trindhuyt in te nemen/ daer die vyant zyn wacht in hadde/ maer als die Spangiaert bemerct hadde/ dat die schepen hier toe gherust worden en die boom geopent worde/ so heeft hy een deel rotten vandē sy en met schuyten aen dander cant ouergeset by dien wacht tontset gesondē/ en als donse dit vernamen/ hebben sy dien aenslach naeghelaten. Na den middach zyn onse Soldaten

Soldaten van het Monicken bolwerck wtgevallen en een schuyt vol beuts vanden vyanden genomen/wercker somme bedroech ouer de 200. gulden.

Daechs daer aen zijn wt die schans van Crabbedam twee Huyfluyden snachts wy wtghegaen spaceren tot Berghen toe om yets wat te verne- men/ende so sy onder weghe geen wacht van vyanden gesien hadden/ zijn tot Alcmær toe gecomen/ ontbootschappende dat sy op dier plaetse gheen vyanden inden tweeden oft derden wacht geuonden hadden/maer int crie- ken vanden dach hebben wy vanden vesten ghesien den vyant wacht hou- den op die Schermer Ton met ontrent anderhalf hondert sterc/hier en bo- uen zijnder naemaels wt die hutten vā Sudtdorp veel wt comen druppen/ by den welcken voort aen is by gecomen een bende Kuyters/die daer voor by den stadt met sommige rot knechten nae Berghen trocken/ daeromme heeftet goedt gedocht by aduys der Cappiteynen ende Raet van Alcmær/ als d'itmen die twee voorgenomde Huyfluyden in bewaerder hant setten souden/ouermidts datter op haer een groot vermoedē was van eenich be- droech. Onse Soldaten zijn voort aen met schuytkens wt de stadt getrocken om die verlaten schans des Spangiaerden by de Koodē tooren te besichti- gen/ende hebben aldaer van daen sommige beut ghehaelt/insgelijc by de Driechē poort donsen wt gevallen zijnde/ hebben van daer spiersen/storm- hoeden ende sommige roeren ghehaelt/maer oock die stormbrug/den welc- den den vyant by den Koodē tooren achter heeft moetē laeten/heefmen bin- nen stede ghehaelt/ om als tot een ewich ghedachtenis voor alle naecom- lingen te behouden. Ghelijc als gisteren en eergisteren die Spangiaerts vant doordt endt aen den vrant gesteken hadden in Goedijcker huysen/al- so hebben sy oock aldaer voort aen ende oock t'Scozel seer voortghevaren om al op te branden / ende dat by auontueren om gheen ander oorzaecke/ dan om dat sy donsen niets laeten soude behouden/ ende de Huyfluyden eenmael alsoo beroyt maecten souden/dat sy niet meer schattingen souden mogen opbrengen. Certeynelick die Burgers ende Soldaten waren ge- sint om den Spangiaerts te verhinderen vrant te stichten/maer was hac- helijc/mits datter so weynich Garnisoen inden stadt lach/ dat soo donsen op die tocht geslagen mochten worden/ die vyant door sulckdanighen oor- zaeck den stadt ouervallen mochte / twelck voorwaer oock een letsel ghe- weest is/waeromme wy oock niet eenich gheschut den Spangiaerts ont- weldiget hebben/maer wy en connen niet genoegh bedenckē wat die Gar- nisonen die inde schansen inde dorpe rontsom na by lagen / verlet heeft ge- hadt/waerom sy sulcx niet bestaen en hebben.

Den seuenden October en sachmen so veel schuytkens ofte wagens niet vaeren/ als voormaels/noch oock so groote menichte van volck herwärts ende derwärts trecken in der vyanden legers/snachts ooc warendē wey- nich schiltwachten byden stadt ghestelt / die daer als nu by lichten daghe

Vande Belegeringhe

door der vyanden wacht inden stadt ghecomen was / vertelde dat donsen
scheep met die van Amsterdam gevochten hadden / en dewijle onse par-
tije een schip verlooren hadden / dat sy daerom alle danderen opgeleyt had-
den / voozt dat alle Waterlanders na die wijse van die van Almaer bet ge-
moet en getroot hun tegē den vyant stelden / en dat sy bereyt waren lieuer
den hals te wagen / dan dat sy soudē comen inden vyandē handen / dat oock
ouder den vyant van oude eruaeren crijchsluydē gheseyt worde / als dat sy
noyt voozt dese tijt so yffelichē en grooten storm voozt een stadt gesien had-
den / als donsen geweest sy / datter ooc in dien gebleuen waeren 14. hondert
man / ende onder desen twee vrome ende vernaemde hopluyden. Waer of
deene in Scuerwijck en dander in Amsterdam seer heerlick begrauen was.

Den achsten dach vander selfder maent inden morgen stont sachmen alle
die Spangiaerts met een van Oudtdoyp naer Berghen vertrecken / dewij-
le sy nu snachts te voozen die twee stuckē geschuts onder die meel moelen
worch gevoert hadden. Die knechten die den hindertocht hadden / zijn ten
laesten wt haer schans (die sy by den meel moelen hadden (vertrocken / en
hebben een wijltijts met donse Soldaten schermutselinghe ghehouden /
daer naer soo als donsen daer op aenvielen / zijn na de haeren heen gewee-
ken / also dat als die vyandt een wijltijts by Huyfwoert stal gehouden had-
de / soo heeft hy ten laesten gants alle zijn armye die daer ghelegert hadde
geweest aende doort cant nae Bergen toe wech gevoert / hier en tusschen /
so daer enige cruyppers wt der stadt getrocken waeren / nae dat sy Oudt-
doyp leech gevonden hebben gehad van Spangiaerts / so als daer na noch
meerder knechten toe quamen / die van die ghelcye ende andere onser sche-
pen / so alst nu veylich waer / aldaer by een vergaerdē hebben buytē adujs
des ouerhepts van Almaer dat seer oudt vernaemde doyp van Oudtdoyp
verbrant / ende weynich tijts daer na hebben sy insgelijc Huyfwoert gants
afgebrant / also is het beleg van Almaer gecyndiget geweest / na dattet se-
uen wecken lanck gedueret hadde / twelcken oock den Spangiaerts bouen
alle haer sware groote costen / ende schaeden is tot eeuwigher verwijt ende
schande. Want wat isser leelijcker ende scandelijcker dan dat alle dat gants-
sche gewelt / macht / ende cracht der Spangiaerden so lange gelegen heeft
voozt sulcke eenen leege ende onversiene stadt van volck / sonder yet sonder-
linc daer op te winnen / lieuer wat sal haer meerder conē beschamen / dan
dat tegen so yselicken / soo swaren / en so langduerigen storm voozt een stadt /
iae die kinderen / ende ionge dochteren so moctelick / ende stoutelijc tegen
geset hebben / Namentlijc also set Godt ter neer ende verblaut den hoo-
moet ende opgeblasenheyt van sulckdanige hoochertichste natie. Dewijle
hy hun tot een spot maect sulck eenē onachtige ende onverwaeren crijch-
volck / en van ionge dochteren laet vertreden en verpletten / ende van vrou-
wen laet vergusen ende bescheppen / daer en tegen den stadt van Almaer /
ed hoc

alhoewel sy by sommige cleyn geacht ende verwoorpen zy / bouen eens pe-
gelijcks hoope ende meyninghe niet soo heuchelijcke victorie ende so ver-
naemde triumphhe hemel hooch verheerlicht ende groot gemaect heeft / alsoe
darse met alle eeren onder die hoofsteden van Hollant met recht gerekent
mach worden. Tselfde / segge ick / is onsen Godt alleen toe te schryuen / dat
onse Politijche regiment van die moerwillige ende onuerdzaelijche ty-
ranne der Spangiaerden bezyt / ende die Christeliche Gemeente van die
onheylige valsche Godsdiensten gesuyuert ende gereyniget zy . Die selfde
Godt sal nae zyn Vaderliche goedertierenheyt ende goedicheyt onsen ge-
beden daer in oock verhooren / als dat die Stadt van Almaer / gelijck sy me-
nige iaeren te voozen die supuere leere des Euangeliums onder wey-
nige en waere vromen int heymelijck en int doncker met alle
stantuasticheyt en volstandicheyt behouden heeft / dat al
daer vooz de Christeliche Gemeente een plaetse
ende woninghe eeuwelijck behouden bli-
uen sal tot pyss ende eere van zyn
uen heylighen naeme /
Amen.

D 13

Sm

**Een Register vande gantse armeye / die welke
den stadt van Mlmaer belegeret hadde
Anno 1575.**

Don Frederico a Toledo / opperste Veltheer. Myn heere van Noircarmen / Luytenant. Gonsalvus de Szackamonte / Cornel. Petro de Velasco. Petro de Toledo. Myn heere van Soigny. Stephano Dyuaro / Balleyfmeester vā Don Frederico. Myn heere de la Motte / artalarymee-ster. Behaluen dese van den Spaenschen adel en Donnen seer menige / die t'Goutdoorp hadden an die vier hondert paerden. Aldaer in dat doorp waren gelegert die oude ervarenste Spangiaerden tweenevertich vaendelen starck / daer en bouen noch acht vaendelen van die vaendels die nu coztelick versch aengecomen waren wt Italien tot vervollinge van darmeye / die daer waren van t'sceep volck / waer mede Don Jan de Austria den Turck geselegen hadde. Hier en bouen noch anderhalf hondert ruyters van die lijf wacht van Don Frederico.

Te Hupsweert was gelegert don Fernando a Toledo / cousyn van don Frederico / die daer als scholt hadde onder hem acht vaendelen Spangiaers / die coztelick wt Italien ouer gecomen waren / als voormaels geseyt is / die vijf en twintich vaendelen starck geweest hadden / wel vol genouch / vander welken elcke vaendel bycants twee hondert starck geacht worde.

Te Sinte Pancraes hadde Polwoyler syn leger met ses vaendelen / by den welken oock lagen vijf vaendelen van myn heere de Bily / Souuerneur van Groningen.

Te Coedijck was ghelogeert die Baroen de Viques / Souuerneur van Haerlem / ofte syn luytenant / die daer onder hem hadde twalf vaendelen. Ende int selfde doorp lach de Baroen van Cheureault met acht vaendelen Burgonsche knechten.

Te Bergen lach myn heere de Capres met thien vaendelen Nederlant- sche Waelen.

Inde Nieupoort lagen thien vaendelen Spangiaerden: daer beneuen oock Joziaen Fronsbergh ouerste van twalf vaendelen wel gemonteerde Duytschen: daer en bouen Ettho Graef van Euersteyn met drie vaendelen.

In alles hebbender geweest hondert ende enentwintich vaendelen / die men voort eerste seyt vooz Mlmaer gecomen te zijn / vande welke de sommige naemaels gevoert zijn nae Schellinckwouder schans ende d'Amsterdamsche vloot. Bouen dit ghetal heester noch gheweest twee venden lichte ruyters / diemen gemeynelick gebuyet op schermutslingen / ende een vende de Duytsche ruyters onder Joziaen Schenck.

Een

**Een nieuw Liedeken vant beleg der stede van Alcaer/
Op te wyse vanden nach voor Sinte Quintyn/ Ofte/ Ick
hoozde een maechdeken singen met/ r.**

Almen schreef duyfent bisshondert
En drie en tseuentich iaer
Mocht elck wel zijn verwondert
Al vande Spaensche schaer
Sy quamen wt gestreken
Hondert twintich haendel sterck
Dooz Alcaer soot is gebleken
Als typannen sy gingen te werck.

Maer Coedisch sy eerst passeerden
Den Wyelsche poozt hebben sy beset
Dooz den sluyts men haer eerst heerden
Maer pallagic was daer belet
Ouer tbelc quamen sy loopan
Als leeuwen en beeren verwoet
Met hoy en stroy by hoopen
Maecten sy een wech met spoet.

Men sach doen mede trecken
Wten Nyppoost veel Spangiaers gelijk
Sy pasten op wallen noch hecken
Sy bzeefden geen water noch slijck
Sy lagen nae haer boordel
Den Rinmolens namen sy in
Alst bleeck naer sinenschen oordel
Was den burgers niet van haer sin.

Die burgers ende soldaten
Sy werden tflamen beraen
Sy wildent daer niet by laten
Een tocht hebben sy gedaen
Te water en te lande
Die len sy dapperlick aen
En cregen die molens aen vande
Maer een huysse dat bleef noch staen.

Die Spangiaers maecten een walle
Om thuys niet aller macht
Die burgers en soldaten alle
Arbeyden doek dach en nacht
Sy maecten den stadt vaste
Daer noch seer was van noodt
Dyten Tyran sy niet en paste
Als by den stadt by eyschten bloot.

Het was den Spangiaers groote spijse
Dat sy cregen geen gehoor
Sy achten den stadt niet een myte
Ter sy daer quamen booz
Daer zijn niet in dan boeren
Maecten sy malcander wijs
Doozlopers en meet sulcke loeren
Sy fouden wel behalen pyss.

Tgraf geschut ghingen sy stellen
Dooz den Rooden toozen en Wyelsche poozt
Sy meendent al mede te bellen
En dan te bezruen haer moort
Maer die heere der heylscharen
Wiens macht haer te bouen gaet
Conde den stadt wel bewaren
En beschermen van sulcher quaet.

Daechs naer sinte Lambert seer brogen
Begonsten die Spangiaers boozwaer
Te schieten naer al haer vermogen
Met twintich grof licken swaer
Ontrent twee duyfent schoten
Seer beerdich met groot geschal
Sy spaerden cruyt noch cloten
Om te bremen muer en wal.

Tgeniel anders dan sy waende
Al biel den muer daer neer
Die wal die bleef noch staende
Met alle den boylt geweet
Die burgers ghingent maken
Metten knechten en menich broen
Weel eerder dan syt baken
Die Spangiaers cregen een groote ion.

Maer Middach ten drie bren
In haer oorden stonden sy radt
En quamen al totten mueren
Om te bestozmen den stadt
Het ghinch doen op een bechten
Aen twee placctt tseffens ghelick
Mannen, vrouwen en lantsknechten
Sy weerden haer broom arm ende rijk.

By de Wyelsche poozt en Roo toozen
Walt dat sy stozmden dus strang
En geduerde wel wilt hoozen
Stijf vier dalf vzen lang
Tot drie mael toe sy leyden
Derfch volck aen en aff
En schoten noch sonder verbeyden
Met haer grof schut euen straf.

Dit mocht haer noch al niet baten
Sy moecten af wijcken met schande
Weel volck hebben sy ghelaten
Capiteyns, Waendjagers menigerhande
Die daer sochten den boozboeten
Cregen betaling ongespaert
Don frederick sachle wel stoyten
Vanden wal af nederwaert.

noch

Nach quamen die Spangiaers beuolent
Doen den loym opt kercke was
Aer schuyten naer den souketen
Om die toerualen ras
Maer sy cregen sulcke pruymen
Men schotender inne terstone
Naer schuyten moesten sy ruymen
Twee racten daer inden grout.

Wpen Geest sy mede stonden
Ten loyme wel toe gerust
Aende brug hoozt mijn vermonden
Is al haer moet geblyst
Wie daer by quam moest blyuen
Soo wel waren sy onthaelt
Sy en conden niet bedriuen
Al haren anslach is gefaelt.

Daer nae twas Saterdaghe
Doen hielden sy haer so stil
Sy deden cocht noth aenlaghe
Sy maecten oock gheen geschid
Men condt anders niet gissen
Oft sy lasen al den dach
Wigellen ofte Sielmissen
Wooz den gebleuenen inden slach

Die Spangiaers ouer traden
Den Sondach met woos bestier
Om te verhalen haer schaden
Acht hondert mael sy gauen byer
En quamen ooc ten percke
Om weder te loymen sel
Den brug quam niet te wercke
Sy werden geschoten heel rebel

En Capiteyn quam aen blieden
Om den brug te dwingen hoozt
Hy sineet die arme lieden
En dooyfackse heel verhoost

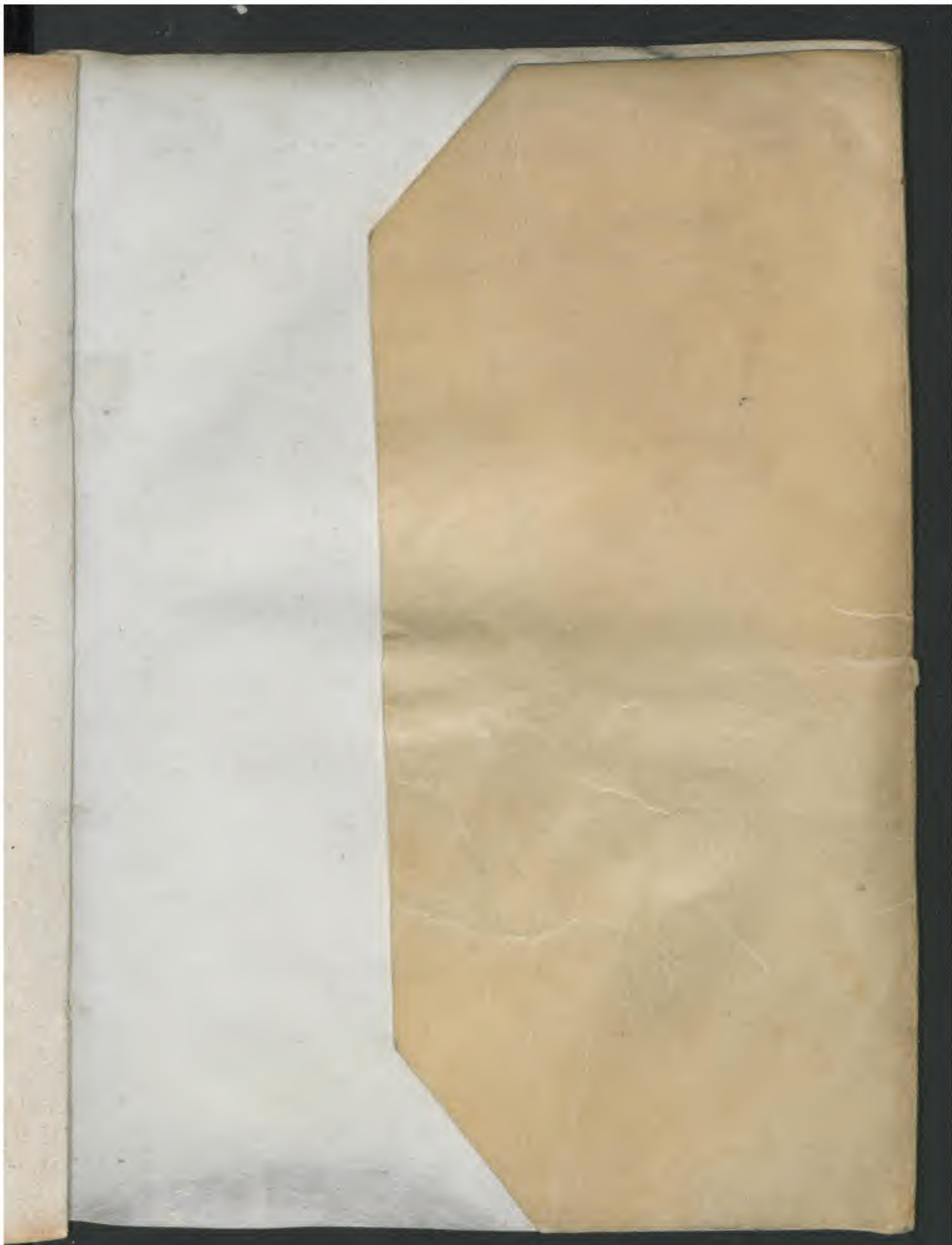
Het buerde niet seer langhe
Syn leuen nam oock een ende
Sy mochten al wel zijn bang
Die den brugge quamen ontrent.

Die burgers loonde couragie
Die knechten waren wel gemoet
Die vrouwen niet haer coochragie
Werwachten haer aencomde met spoet
Die meyken ende knapen
Het was al aende best
Wel voozken met S. Steuens wapen
Eck wilde doen syn best.

Sy en doosten niet aen comen
Theeft haer niet wel behaecht
Sy sagen den burgers broemen
Sy cregen herten verlaecht
Die windt die haer was mede
Die heekt hem omgedrayt
Gods handt was metten stede
Syn lof moet zijn verbrayt

Hoe souden wy v niet louen
O atder heeren heer
Aen ons die waren verchouen
Hebt ghy verbrayt v eer
Ghy hebt willen behouwen
Die crachteloos waren geacht
En die op haer selfs bouwen
Zijn gewallen met al haer pracht.

Lof Princelliche Vader
Lof Heere gebenedijt
Wy dancken v alle gader
Dat ghy ons hebt bezijt
Als wy waren seuen weert
Omringt met groot geweld
Ghy hebt ons niet beswecken
Die hant moest ruymen theit.

Nach quamen die Spangiaers bermeten
Doen den storm opt kercke was
Met schuyten naer den southeren
Om die toerualen ras
Maer sy cregen sulcke pruymen
Men schotender inre terstone
Maer schuyten moesten sy ruymen
Twee raecten daer inden grout.

Wpen Geest sy mede stonden
Ten storme wel toe gerust
Aende brug hoopt mijn vermonden
Is al haer moet geblyst
Wie daer by quam moest blyuen
Soo wel waren sy onthaelt
Sy en conden niet bedijuen
Al haren anslach is gefaelt.

Daer nae twas Saterdaghe
Doen hielden sy haer so stil
Sy deden tocht noth aenlaghe
Sy maecten oock gheen geschil
Men condt anders niet gissen
Oft sy lasen al den dach
Wigelen ofte Sielmissen
Dooz den gebleuenen inden slach

Die Spangiaers ouer traden
Den Sondach met boos bekiet
Om te verhalen haer schaden
Acht hondert mael sy gauen byer
En quamen ooc ten percke
Om weder te stormen sel
Den brug quam niet te wercke
Sy werden geschoten heel rebel

Een Capiteyn quam aen blieden
Om den brug te dwingen boort
Hy sneet die arme lieden
En dootstakke heel verstoort

Het buerde niet seer langhe
Syn leuen nam oock een ende
Sy mochten al wel zijn bang
Die den brugge quamen ontrent.

Die burgers loonde couragie
Die knechten waren wel gemoet
Die vrouwen met haer coocheragie
Werwachten haer aencomste met spoet
Die meyshens ende knapen
Het was al aende best
Wel boozken met S. Steuens wapen
Eick wilde doen syn best.

Sy en doosten niet aen comen
Theeft haer niet wel behaecht
Sy sagen den burgers broem
Sy cregen herten verlaecht
Die windt die haer was mede
Die heeft hem omgedrayt
Gods handt was mercken stede
Syn lof moet zijn verheyt

Hoe souden wy u niet louen
O alder heeren heer
Aen ons die waren verchouen
Hebt ghy verheyt u eer
Ghy hebt willen behouwen
Die crachteloos waren geacht
En die op haer selfs bouwen
Zijn gewallen met al haer pracht.

Lof Princelijcke Dader
Lof Heere gebenedijt
Wij dancken u alle gader
Dat ghy ons hebt behijt
Als wy waten seuen weken
Omringt met groot gewelt
Ghy hebt ons niet beswecken
Die biant moest ruymen velt.

